

دیرنیش گنجلیگی

سیاسی، ایجتتماعی، کولتور درگیسی آلتینجی سای ۱۴ شوبات اوزل سای

کمیتە دانشجویی تشکیلات دیرنیش

دیرنیش گنجلیگی

سیاسی، ایجتیماعی، کولتور درگیسی

آذربایجان میلی دیرنیش

تشکیلاتی نین اؤیرنجی کمیتهسی

فهرست

- ۴ سئوگی و آزادلیق
- ۶ کئچمیشدن گؤنوموزه، سئوگی سؤزجوکلیری
- ۱۰ توپلوموموزدا سئوگینی دیله گتیرمه نین چتینلیکلیری
- ۱۲ تاریخدن گونوموزه تورک انپیک و فولکلوروندا سئوگی حیکایه لری
- ۱۵ تورک ادبیاتیندا عشق آنلایشی: چلیشکیلیر، سیموولیزم و جمعی عکساملار
- ۱۸ اؤزگورلوک تهمینه سی؛ بیرئی اولماق، سئومک و قادین اولماق!
- ۲۲ سئودانی تانیلاماق
- ۲۵ سئوگی، تانری نین اؤلومو و بیئی دیرلیرین یارانماسی
- ۳۲ بررسی لایه های هویتی و شخصیتی کاراکتر «جمیله» در رمان «جمیله»

آلتینجی سای - ۱۴ شوبات اؤزل سای

بهمن ۱۴۰۳

گاہ جگ بیزیم دیر

سئوگی و آزادلیق

گون آی

آزربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی نین اؤیرنجی کمیته سی اوبه سی

گؤنئی آذربایجان دا قادینلارین سئوگی و آزادلیق دوشونجه سی تکجه شخصی دو یغولار ایله یوخ، اونلارین توپلومداکی بیئری و موباریزه سی ایله ده باغلیدیر. سون ایللرده ایران دا، اؤزلیکله تبریزده باش وئرن حادثه لر قادینلارین آزادلیق یولوندا نئجه جسارتله آدیملادیغینی گؤستردی.

اعتراضلارین ایلك گونلرینده اعتراضچیلار قاتیلماقدان شوبهه دو یان و یا اورکلرینده قورخو حیس ائدن اولسا دا، بو قورخو همن بیئرینی جسارته و قهرمانلیغا و فرارلیلیغا وئردی. پولیس چوخ ایدی و کوچه لر قورخونج گؤرونوردو. اما بیر قادینین جسارتی و سسی بو قورخونو سیندیردی و اعتراضلار باشلادی. بیر نئجه گون دوام ائدن بو اولایلار قادینلارین یالنیز اؤز آزادلیقلاری اوچون دئییل، هم ده میللتین تاپدالانمیش حاقلاری اوچون نئجه موباریزه ائتدیکلرینی گؤستردی.

بو اعتراضلارین ان تأثیرلی آنلاریندان بییری گنج قیزلارین آنالاری و دوستلاری ایله بیرلیکده شهرلرده ال-اله وئریب آزادلیق اوچون سسلرینی اوجالتدیقلاری آنلار ایدی. اونلار قورخمدان مئیدانا چیخدیلا، گئری آددیم آتمادیلار. اگر بیر کیشی یارالانسی ایسه، قادینلار درحال اونا یاردیم ائتدیلا.

بو اعتیاضلاردا اؤز گؤزلیمله گؤردوم کی، قادینلارین جسارتی خالقین قارشیسینا چیخان گوونلیک گوجلرینین جانینا قورخو سالمیشدی و بونو هر حاللاریندان گؤرمک اولوردو. ان ماراقلی شئی قادینلارین سایبیسینین کیشیلردن داها چوخ اولماسی ایدی. یاشیندان اسیلی اولمایارق، گنج و یاشلی قادینلار بیرلیکده موباریزه مئیدانینا یعنی خیابانلارا آدییم آتییم اعتراض ائدییدیلر. اولار یوکسک سسله بلله دئییدیلر:

(آزادلیق، عدالت، میلی حؤکومت)

بو موباریزهده بیر چوخ اینسان حیاتینی ایتیردی. آیلارقی و حدیث نجفی کیمی قهرمان قیزلار بو حرکتین رمزی اولدولار. اولارین اؤلومو گونئی آذربایجان قادینلارینین موجدایله سینین اونودولماز و دانیلماز پارچاسینا چئوریلدی.

گونئی آذربایجان قادینلاری یالینز اؤز حاقلاری اوچون دئییل، بوتون دونیا قادینلارینین حاقلاری اوغروندا موباریزه آپاریر. اولار سئوگی ایله مئیدانلارا چیغیب، بیرلیکده اعتراض ائدرک، داها گوجلو و جسارتلی اولدوقلارینی گؤستردیلر.

بو موجدایله، سینیرلاری آشارق باشقا اؤلکه لرده کی قادینلارا دا ایلهام قایناغی اولدو. آنا یوردوموزون دیگر پارچاسی اولان فوزئی آذربایجان جمهوریتی نده قادینلار سمبولیک فعالیتلرله بو حرکتده دستکلرینی ایفاده ائتدیلر. دونیانین دؤرد بیر یانیندا آزادلیق سئور اینسانلار آراسیندا دایانیشما روحونو دیرچلتدی و اؤزگورون حیسینی گوجلندیردی. بونون اوچون ده، قادینلارین بو موجدایله سی ساده جه بیر بؤلگه نین اینسانین آزادلیغینا دئییل، بوتون بشریتین داها یاخشی و اینسانی شرایطده یاشاماسی اوچون بارانمیش بیر فرصت اولدو.

دونیانین هر یئرینده قادینلار، بو موباریزه ده دستک وئرکم اوچون میتینگلر و ائتکینلیکلر تشکیل ائتدیلر. اولار یالینز اؤز آزادلیقلاری اوچون دئییل، هم ده گله جک نسیللر اوچون داها عدالتلی و آزاد بیر توپلوم و وطن قورماق اوغروندا موباریزه ائدییدیلر و بو موباریزه دوام ائدییر. سئوگی و بیرلیک ایچینده باش وئرکن بو حرکت تاریخده درین ایز بوراخدی. بوتون چتینلیکلره باخمایارق، گونئی آذربایجان دا قادینلار هله ده آزادلیقلاری اوغروندا موباریزه نی دوام ائتدیریلر.

هئج بیر قوشوموز اولمالیدیر کی، اولار یاخین گلجکده تکرار آیاغا قالغیب آزادلیغی هایقیراجاقلار، آنجاق بعضن یازارق، بعضن سؤزلرینی یایارق و بعضن ده فرقلی مدنی اطاعتسیزلیک مئتودلاریلا سسلرینی اوجالديرلار و هئج زامان گئری آدییم آتمیرلار. چونکو آزادلیق اولار اوچون ساده جه بیر حاق دئییل، حیاتین اؤزو دئمکدیر.

بیزیم قادینلار سئوگینی تکجه شخصی موناسیبتلرده دئییل، هم ده وطنلرینه، تورپاقلارینا، کیملیکلرینه اولان باغلیقلاری ایله ایفاده ائدییرلر. اولارین سئوگیسی آزادلیق اوغروندا موباریزه آپارماق، قورخمدان خیابانلارا چیخماق و گله جک نسیللره آزاد بیر وطن میراث قویماقدان عیبارتدیر. بو سئوگی آزادلیقلا بیرلیکده یاشاماغا داوام ائدییر.

كئچمىشدىن گۈنۈمۈزە، سئوگى سۆزجوكلرى

ھجر قىزىل آرسلان

آزىبايجان مىللى دىرنىش تشكىلاتى نىن اۋىرنىجى كىمىتەسى اوبەسى

اينسانىن حىياتىندا ياشايدىن بىلە جەبى ان گوزل و درىن دويغولاردان بىرىسى البتە كى عاشىقىن معشوقەسىنە اولان سئوگىسىدەر. سئوگى حىسى اينسانىن دىگر دويغولارىنى، حىياتىنى و دوشونجەلرىنى درىندن ائتكىلەين دويغودور. عاشىقىن معشوقەسىنە اولان سئوگىسى چوخو زامان اونو دىلە كىتىرن و اولمادىق ايشلر گۇرمىسەنە سىب اولان ندىنەر. سئوگى ازىلدىن برى حىياتىن تىلمىندە وار اولان گوجدور.

تارىخ بويو سئوگىلر اوزرىنە يازىلان داستانلار و افسانەلر سىنەلردە قالارگى اولموشدور و گونوموزە قدر گلەبى باشارمىشىدەر. دئمەلىم، سئوگى ھرزاماندا دىشارىدان گۇرۈندويو قدر معصوم اولمايىدەر. معشوقەنىن عاشىقىنە چكىدردىبى حسرت، اۋزىل و دىگر آجىلار سئوگى آدى آلتىندا معصومىت قازانمىشىدەر. اما ھر حالدا عاشىق اۋز چكىدىگى آجىنى بئلە سئوگى چرچىوھەسىندە شەرلەر و سۆزلەر توكموشدور؛ چونكو انجاق او زامان بىر از دا اولسا يانان اوربىنىن آجىسىنى دىندىرە بىلىردى اما سونوجدا عاشىق ياندىقى حالدا بئلە معشوقەسىنە قىيا بىلمىردى نىه كى او معشوقەسىنە بىر كىرپىگىنە بئلە قوربان اولماغى گۇزە آلىردى. بو اوزدندە ھر باخىشىندان، گولوشوندن، ھر ساجىنىن تئلىندن اونا بىر سئوگى سوزلرى يازماغى و نىصار ائتمەبى اسىرگەمىردى. بو سئوگى سۆزلرى عمومىتدە معشوقەنىن ھر حركتىندىن و توخونوشوندان نشات آلىردى. بىز بو سۆزلەر عاشقلارنى سىنەلرىندە ياتان داستانلاردا، خالق

ماھنیلاریندا و حکایلرینده و البته شعرلرمیزده چوخ راستلایا بیلریک.

کیمی عاشیق اوز معشوقه سینین قارا قاش گوزونو اوریینه ساپلانان اوخون کمانی تک تصویر ادر، کیمی عاشیق ایسه معشوقه سینی دونیادا ائشی بنزری اولمایان دولتی سولطان کیمی سسلر. بو گوژل سؤزلر و دئیملر عاشیقلرین تام درینلیکلرینده حیس ائتیکلری سئوگیدن قایناقلا نیر. بیزیمده بو گونلرده ایشلتدیمیز رومانیک ایفاده لرو دئیملر تامدا آینی قایناقدان نشات آلیر، او زامان بو سؤزلره اؤرنک گتیرمک ایستسک ان ساغلام قایناغیمیز کسینلیکله شعرلریمیز و گئچمیشدن گونوموزه قدر بیزه یادگار قالان خاق حئکایلریمیز اولاجاق. بونا استنادا گلین بیلریکده بیر نئچه شاعریمیزین شعرلریندن اؤرنکلره گوز اتاق:

فضولی:

فضولی سئوگی ایله باغلی اولان شعرلرینده کلاسیک شرقی شاعرلیغین روحونا اویغون اولاراق سئوگیلرینه “جانیم”، “یار”، “سئوددیگیم”، “بولبول”، “دولتی سلطانیم” کیمی خیطابلار ایشلیدی.

پریشان حالین اولدوم، سورمادین حال پریشانیم،

غمیندن درده دوشدیم، قیلمادین تدبیر درمانیم،

نه دئرسن، روزگاریم بؤیله می کئچسین، گوژل جانیم!

گوژوم، جانیم، افندیم، سئوددیگیم، دؤلتلی سلطانیم!

شهریار:

استاد شهریار بیر چوخ شعرینده اؤزونه مخصوص اولان سبکی ایله معشوقه سینه اؤرک سؤزون دئییبدير. بو بیتلرو مصرعلرده ده استادین قلمیدن بیر نئچه اؤرنکدير:

هر باخیشدا چالیان کیپرگی مضراب کیمی

بیر قولاق وئر بو سینیق قلبی نه ساز ائيله میسن؟

باشدان آچ یایلغی افشان ائيله سوسن-سونبول

سن بیزیم بایرامیمیز سان قیشی یاز ائيله میسن

سن گون اول قوی غمیمیز داغدا قار اولسون اریسین

منیم آنجاق ایشیمی سوز و گداز ائيله میسن

بو بیتلرده استاد هم اوریینده کی عشق آجیسینی تصویره چکیب همده معشوقه سینه اولان درین سئوگیسینی “سن بیزیم بایرامیمیز سان” سؤزو ایله دیله گتیریب. بیر دیگر بیتیده ایسه

بئله يازير استاد:

گل! منيم ايسته ديگيم كعبه بيخيلماز اوجالار
باشدادا كج گنده سن ديده تراز ايله ميسن
خط خاليندن آليب مشقیمی قرآن يازارام
بو حقيقت له منى اهل مجاز ايله ميسن

”خط خاليندن آليب مشقیمی قرآن يازارام“ بو مصرعه استاد شهريارين سئودىگينه نقدر
ديروئرديين گؤروروك.

زليمخان يعقوب:

زليمخان يعقوب بئله وصف ائدير اوز سئوگيسيني سئودىگينه:

سنى سئومك اوچون گلديم دونيايا
من مين ايل اول ده گله بيلرديم
مين ايلدن سونرا دا اوله بيلرديم
زامانى باشقا جور حسابلا يارديم
واختى باشقا جوره بؤله بيلرديم
دوشوب سن دوغولان هفته يه، آيا
سنى سئومك اوچون گلديم دونيايا

ملا پناه واقف:

واقف اوز شعرلرينده طبيعتدن ايلهام آلاراق سئودىگى اينسانا خيتاب ائدير و اونا بئله
سسلتير:

سنسن منيم آييم، گونوم، هلاليم
دؤلتيم، اقباليم، جاهيم، جلاليم
گؤزون، اوزون، دايمم فکرو خياليم
سؤزون ديلده شيرين حكايتيمدير

بوتون بو سئوگى شعرلرينده ده گؤردويوموز سئوگى ايفاده لرى چوخ دويغو بسليين

سۆز لدر ديلر.

بونلا علاوه بيرده گونوموزدن بير شعر يازماق ايستتيريم:

سن اولومله ياشامين

دؤنوش نوقطه سى سن!

قوجاغي ن امنيت دير

گوزلرين تروريست

“سعيد موغانلى”

بو شعرده بلكه ايلك باخيشدا سئوگى سؤزلىرىنى درك ائتمك بير آرزو دور آنجاق عاشيقين چارسىزليگىنى و معشوقه سينه اولان درين سئوگىسىنى آجىماسىزجا ايفاده ائدير...

سون سؤز اولاراق ايستتيريم كى خالق آراسيدا ايشلننن ساده اما بير او قدر ده دييرلى سئوگى سؤزلىرىندن و ايفاده لريندن بير نئجه سىنى يازام. “باشينا دولانيم”، “اوربىمىن بندى”، “سئوگىلىم”، “حياتيم”، “عزىم”، “قاداسىنى آلدىغيم”، “شيرين دىللىم”، “كامان قاشلىم” “قارا گىله م”، “آل ياناقلىم”، “سئوگىلى جانانيم”، “خومار گؤزلوم”، “عمرومون معناسى”، “درديمىن دواسى” و ...

كئچميشدن گونوموزه سئوگى سؤزلىرى چوخو زامان معشوقه دن ايله ام آلىنسادا بير چوخ زاماندا طبيعتدن و حياتدان ايله ام آلميشدير. دئمك اولار كى سئون آدام سئوگىسىنى ديله گتيرمك اوچون حيس ائله ديگى دويغونو هر يولدان اولسا ديله گتيرمه يه چاليشيب و بودا بير چوخ گؤزل اثرين اورتايا چىخماسينا سبب اولوب. بو اثرلر اصلينده بيزيم كولتورموزو و عنعه لرىمىزى بسلىن فاكترولار داند يرلار كى گونوموزده كئچميشده اولدوغو قدر اؤنمىمىرلر اويسا بو اوريه توخونان سئوگى سؤزلىرى سئوگىمىزى بيان ائتمك اوچون چوخ گؤزل و اينجه بير يولدور. اكر كى سئوگىمىزى ايفاده ائتمك اوچون بو دويغولو داستانلاردان، دئيىملردن ايله ام آلساق هم سئوگىمىزى معشوقه ميزه داها درين بير شكيلده ايفاده ائتميش اولوروق، هم كئچميشده سئوگىنى بيزلره اؤيره تن، اصلينده سئوگىنين نه اولدوغونو بيزه گؤسترن اينسانلارا بوينو موزون بورجونو اؤدميش اولوروق. بئله ليكله كولتوروموزه ده صاحب چىخميش اولوروق.

توپلوموموزدا سئوگینی دیله گتیرمه نین چتینلیکلری

گونش ایشیق

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی نین اؤبرنجی کمیته سی اوبه سی

سئوگی، یالنیز بیر اولای دئییل، گؤرونمه یین بیر جادودور. او، فیزیکی شکیلره سیغماز، لاکین حرکتلرده، سؤزلرده، باخیشلاردا و گؤستریملرده جان تاپار. بیر شخصین سئوگیلیسی اوچون سئوگینی ایفاده ائتمه سینین نئجه یولو وار؛ تصدیق ائدیجی سؤزلر، کیفیتلی واخت آیرماق، هدیه لر آلماق، ایلگی گؤسترمک و فیزیکی تماس. هر بیر، عشقین بیر رنگی، بیر نغمه سیدیر.

سئوگینی ایفاده ائدن سؤزلر، دویغولاری چاتدیرمانین ان جادولو یولودور. سئوگی دیلینده، سؤزلر بیر شاعر دیر، بیر موسیقیدیر. تقدیر ایفاده لری، عشقی چاتدیرماق اوچون گوجلو بیر واسیطه دیر. سئوگی دولو سؤزلر، سئویلمن شخصی دگرلی حیسی ائتدیریر، اونو تشویق ائدیر و تقدیر اولونما احتیاجینی قارشیلاییر. هر سؤز، بیر گول کیمی آچیلیر و فوخوسونو یاییر.

فیزیکی تماس، عشقی ایفاده ائتمه نین ان گوجلو یوللاریندان بیریدیر. فیزیکی یاخینلیق، عشقین دواملیلیغی اوچون حیاتی اهمیت داشیماقلا بیرلیکده، فردلرین اوشاقلیق دؤورونده کی دویغوسال گلیشیم سوره جینده ده اؤنملی رول اویناییر. لاکین هر توپلومون سئوگی گؤسترمه بیچیمی فرقلیدیر و فیزیکی تماسین بیر ایفاده شکلی اولراق قبولو دگیشک نلیک گؤستریر. بعضی مدنیتلرده آشکار سئوگی ایفاده لری خوش قارشیلانمایایلر.

فردین کاراکتئر اؤزلیکلری ایله یاناشی، اونی یئتیشدیرن عایله و یاشادیغی توپلوم و مدنیت ده سئوگینی ایفاده ائتمه بیچیمینی بؤیوک اولچوده ائتکیله بیر. گونئی آذربایجان'دا، گله نکلرو اینانجلار ایله اولکه قانون لاری، بو بؤلگه ده یاشایان اینسانلارین سئوگی دیلرینی ائتکیله یین ایکی اساس فاکتوردور. اسکی تورک گله نکلرینده، والدینلرین اوشاقلارینا سئوگی گؤسترمه سی و یا سئوگیلرینه یاخینلیق گؤسترمه سی، بؤیوکلرین حضوروندا حؤرمتمسیزلیک اولراق قبول ائدیلمدی. بو آنلاش یاواش-یاواش دگیشسه ده، فردلرین هم شفاهی، هم ده حرکتلره سئوگیلرینی ایفاده ائتمه احتماللاری آرتمیش اولسا دا، اسکی گله نکلرین قالدیریلاری گونوموز توپلوموندا حیس ائدیلمیر.

گونئی آذربایجان'دا ایسه جوتلر آراسیندا و دیگر ایلیشکیلرده، مثلاً والدین-اوشاق دینامیکاسیندا، سئوگی ایفاده لرینین شفاهی اولراق ایستیفاده سی چوخ یاغین دئییل. بیر چوخ دیگر مدنیتلرده سئوگیلرین بیر-بیرلرینه گؤزل صیفتلره موخاطیب اولدوغو حاللارین عکسینه، گونئی آذربایجان توپلوموندا فردلر عومومیتله بیر-بیرلرینه گرچک آدلاری ایله موخاطیب اولماقدا اوستونلوق وئرلر.

بوندا علاوه، بیر چوخ فردین والدینلریندن شفاهی سئوگی ایفاده لری آلماماسی، اونلارین گله جکه حایات یولداشلارینا و اوشاقلارینا سئوگی گؤسترمدکده چتینلیک چکمه لرینه سبب اولماقدادیر. بو شفاهی یاخینلیق چاتیشمازلیغی، عشقی ایفاده ائتمه موضوعسوندا اوتانجلیق حیسینه یول اچابیلر.

اولکه قانون لاری ایسه، سئوگی ایفاده لری اوستونده کی محدودیتلری آرتیریر. گونئی آذربایجان'دا یالیز دیگر عایله عوضولرینین حضوروندا عشقی ایفاده ائتمک یاغین اولماماسی ایله بیرلیکده عئینی زاماندا بو نوع ایفاده لر عومومی یئرلرده ده قانونلار واسیطه سیله عومومیتله محدودلاشدیریلر و یا قاداغان ائدیلمیر، خصوصاً فیزیکی تماس باخیمیندان.

یئنی نسیل اؤز سئوگیلرینی ایفاده اتمکده داها جسارتلی اولسالاردا، قانونلارین گتیردیگی محدودیتلر ایله گونئی آذربایجان'دا کی کؤلو گله نکلر و اینانجلارین تأثیر، فردلرین سئوگیلرینی اؤزگورو ساغلام بیر شکیلده ایفاده ائتمه لرینه مانع دیر. سئوگی، بیر چای کیمی آخمالیدیر، لاکین بعضیلر اوچون قفسلرین آرخاسیندا قالمیش بیر قوش کیمیدیر.

تاریخدن گونوموزه تورک ائپیک و فولکلوروندا سئوگی حیکایه لری

گون آی

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی نین اؤیرنجی کمیته سی اوبه سی

گونئی آذربایجان دا بو دونیانین بیر پارچاسی اولان تورک مدنیتی نین، مین ایلر بویو زنگین کولتورو، عنعنه لری و اوللیکله ده سئوگی ناغیلارینی قوروپوب ساخلایان بیر تورپاق اولموش دور. بو تورپاغین اوره گینده، سئوگی هئچواخت سیرادان بیر دویغو اولمامیش، ترسینه، سیناقلاردان گئچه ن، دؤیوشلرده قازانیلان و تاریخین ایزلری ایله هر بیر دؤورده دامغاسینی ووران بیر گوج اولموشدور.

بو یوردون ناغیلاریندا، سئوگی هئچ زامان ساده بیر دویغو کیمی تصویر اولونمامیشدیر؛ ترسینه، هر سئوگی ناغیلی بیر حایات موجاديله سینین، ساواشین، فداکارلیغین و اینانılmaz بیر گوجون گؤسترگه سی اولموشدور. اؤرنه بین اوغوز تورکلری نین ائپیک داستانلارینی ایچهرن دهده قورقود کیتابیندا سئوگی حیکایه لرینه راستلاماق مومکوندور. دهده قورقود، آذربایجان و تورک مدنیتی نین بؤیوک سیمالارینداندیر. اونون ناغیلارینداکی سئوگی، ساده جه بیر ایلیشکیدن عیبارت دئییل، خالقین روحونو بیچیملندیرن درین بیر دویغولاری ائحتیوا ائدیر. بو تاریخی اثرده کی ناغیلاردا سئوگی، گوجلو بیر موجاديله و حایات یولو کیمی گؤستریلیر.

بامسى بئيرهك و بانو چيچك

بامسى بئيرهك و بانو چيچك آراسينداكى سئوگى، سادجه ايكي اينسان آراسينداكى بير مونااسيت دئييل، خالقين گلجهيى اوچون گركلي بير باغدير. بئيرهك، سئوگى اوغروندا موباريزه ائدهرك، دؤيوشلرده قازانديغى ظفرله بو سئوگينى مؤحكملنديريير. بو سئوگى اونا گوج و اينام وئريير.

سالور قازان و بورلا خاتين

سالور قازان و بورلا خاتين آراسينداكى سئوگى ده چوخ اؤنمليدير. سئوگى و قهرمانلىق بيرله شير. بورلا خاتين، قازانا اولان سئوگيسى ايله اونون ساواشدا ايراده سيني گوجلنديريير. بو سئوگى، يالنيز ايكيسى آراسيندا دئييل، اوغوز ائلينين ايچيندهكى بيرليگى و سايغيني گوجلنديريير.

كؤراوغلو و نيگار: سئوگى و آزادلىق آراسيندا

كؤراوغلو و نيگار'ين حيكايهسى، آذربايجان خالقينين ان مشهور سئوگى ناغيلاريندان بيريدير. كؤراوغلو، ساواشچى و آزادلىق موباريزيدير. نيگار ايسه اونا اولان سئوگيسى ايله كؤراوغلونون روحونو گوجلنديريير، اونا هر دؤيوشده دستهك اولور. نيگار'ين سئوگيسى سادجه بير ايليشكىدن عيبارت دئييل، هم ده خالقين آزادلىق اوغروندا آپاردىغى موباريزهنى سمبوليزه ائديير.

بو سئوگى، جسارت و آزادلىق ايسته ييني بيرلشديرهرك هم فردى، هم ده بوتون بير خالقين موباريزه سيني گؤستريير. نيگار، كؤراوغلو'نون يانيندا اولماقلا، اونا يالنيز سئوگيسيني دئييل، آزادلىق يولوندا ايناميني و گوجونو ده وئريير. بو سئوگى، هم شخسى، هم ده توپلومسال موجداييله نين يانسيماسيدير.

اصلى و كرم: سئوگى و فداكارلىق

اصلى و كرم'ين حيكايهسى، سئوگينين گوجونو ان گؤزل شكيله گؤستريير. كرم، اصلى'يه اولان سئوگيسى اوچون هر شئيه قاتلانير، داغلارى آشير، چؤللره دوشور. اصلى ده اونا قارشىليقسيز سئوگيسيني وئريير، چتينيلىكلره دؤزور. اونلارين سئوگيسى سادجه بير دويغو دئييل، هم ده فداكارلىق و ايراده ايله قورولموش بير باغدير.

كرم و اصلى، سئوگى اوغروندا هر سيناغا، هر انگله قارشى دورورلار. بو سئوگى اونلارى گوجلنديريير، حياتدا قارشىلاشدىقلارى چتينيلىكلره مئيدان اوخوماغا حاضير حالا گتيريير. اصلى و كرم آراسينداكى سئوگى، سادجه بير ايليشكى دئييل، هم ده موجداييله و فداكارليغين تيمثاليدير. سئوگى اونلارى بيرلشديريير و حياتدا ابريله مك اوچون گوج وئريير.

تاريخ بويو سئوگى، هر دؤورون و شخصيتين ايچينده فرقلى تورلره تظاهور ائتميشدير.

دهده قورقود'ون ناغیلاریندا سئوگی یالینز بیر خیس دئییل،
آزادلیق، جسارت و قهرمانلیقدیر. بو حیقایهله، سئوگینن نه
قدر بؤیوک و عظمتلی بیر گوج اولدوغونو گؤستریر.

بوگون ده، گونئی آذربایجان دابواسکی ناغیلار هله یاشاییر.
سئوگی، زامان و مکان تانیمايان بیر گوج دور و هر بیر اینسانین
ایچینده یاشاماغا دوام ائدیر.

سونوج اعتباریله، کؤراوغلو و نیگار و بامسی بئیرهک و بانو
چیچک، سالور قازان و بورلا خاتین، اصلی و کرم و ... آذربایجان
و تورک ائپیک داستانلاری و فولکلورونداکی قهرمانلارین
سئوگی ناغیللاری، بیزه گئچمیشین ایزلرینی و بو گونون
سئوگی آنلایشلارینی گؤستریر. سئوگی، هر زامان غالیب گلن،
دگیشمهین بیر گوج دور. او، یالینز بیر دویغو دئییل، بیر حایات
طرزیدیر و هر زامان اینسان روحونون ان درین دویغولارینی
اورتایا قویور. دهده قورقود'ون ناغیللاریندا ایسه، سئوگی
بؤیوک بیر موجدایله، گوج و اینام سیمگه سیدیر. سئوگی،
هم شخصی، هم ده توپلومون گلجهیی اوچون کرکلی بیر
عامیلدیر.

تورک ادبیاتیندا عشق آنلایشی: چلیشکیلر، سیموولیزم و جمعی عکساملار

گولتکین باتیلی

آذربایجان میلی دیرنیش تشکیلاتی نین اؤبرنجی کمیته سی اویه سی

عشق، تورک ادبیاتینین ان تمل و جهانی تئمالاریندان بیریدیر. بو تئما، هم فردی هم ده جمعی بویوتلاریبلا اله آیلندیغی اوچون، ادبی متلرده درین بیر معنالیلیقلا ایشلنیدیر. تورک ادبیاتیندا عشق، چلیشکیلر، سیموولیزم، زمان-مکان علاقه سی و جمعی عکساملار چرچیوه سینده تحلیل اولونا بیلر. بو مقاله ده، بو دؤرد آنا باشلیق آلتدا تورک ادبیاتیندا عشق آنلایشینی تحلیل ائدیب، بو جهانی دویغونون نئجه شکیللندیغینی تارتیشمایا چالیشاغایق. مثاللارلا زنگینلشدیریلیمیش بو تحلیل، عشقین تورک ادبیاتینداکی چوخ قاتمانلی قورولوشونو داها آچیق شکیلده گؤزلر قارشیسیا چیخاراجاق.

عشقین چلیشکیلی طبیعتی و پارادوکسلار

عشق، تورک ادبیاتیندا چوخ واخت بیر چلیشکی اولاراق قارشیمیزا چیخیر. هم خوشلوق هم ده آجی، هم یاخینلیق هم ده یالینزلیق، هم وارلیق هم ده یوخلوق کیمی ضید کونسپتله، عشقین طبیعتینی تانیتماق اوچون سیخجا ایشلنیدیر. بو چلیشکیلر، عشقین اینسانین ایچ دونیاسیندا یاراتدیغی قاریشیقلیغی و دویغوسال گرگینلیغی عکس ائتدیریر. مثلاً، فضولینین ((ساچما ای گوز اشکدن کونلومده کی اودلاره سو، کیم بو دنلی توتوشان اودلاره قیلماز چاره سو.)) دیزه سی، عشقین هم یاخجی هم ده سوندوروجو طبیعتی نی ان گوجلو شکیلده ایفاده ائدیر. بنزر

شکیلده، ملا پناه واقیفین « یاریم ساعت بیر آرا دا قالمادیق، عشق آتشی جانیمیزا سالمادیق. « دیزه‌سی، عشقین هم شادلیق هم ده کدر منبئی اولدوغونو گؤستریر. بو چلیشکیلر، عشقین اینسانی هم یوکسلدن هم ده بیپرادان بیر گوج اولدوغونو اورتایا قویور.

یونس امره‌نین «عشقین آلدی مندن منی» دیزه‌سی، عشقین شخصی منلیغیندن آیریپ دیشدیرن بیر گوج اولدوغونو وورغولاییر. بورادا عشق، بیر نوع ایچری چاتیشما و آیدینلانا پروسسیدیر. آذربایجان ادبیاتیندان میرزا شفیع وازه‌ین «

آیاغینا دوشوب نازلی نیگارین، یئترین آرزینی بو بیقرارین، اوره‌ییم پارچالانمیش غم الیندن، مگر زولفو اسیر سوبون یئلیندن؟ هاردان بیر قافیله گلسه، قرارسیز، سورونتم من، سورونتم اختیارسیز، بو خسته قلبمین آهی، نوه‌سی، اولار اول قافیله‌نین زنگ سَداسی « سؤزو ایسه عشقین دایملی بیر قرارسیزلیق و هوشنه حالی اولرکن بو قرارسیزلیغین اینسانی توکتمک یئرینه ایبرله‌مه‌سینه گوج قاینای اولدوغونو ایما ائدیر. آذربایجانلی شاعر محمدحسین شهریارین «حیدربابا سلام» شعرینده عشق، هم وطن اوزونتوسو هم ده شخصی بیر ایشتیاق اولاراق ایچ-ایچه گئچیدیر: «حیدربابا، یولوم سنن کج اولدی، عؤمروم کئچدی، کلمه‌ده دیم، گئج اولدی، هئج بیلمه‌ده دیم گؤزلرین نئج اولدو، بیلمزیدیم دؤنگه لروار، دؤنؤم وار، ایتگین لیک وار، آریلیق وار، اؤلؤم وار». بو مثلالار، عشقین هم فردی هم ده جمعی بیر چلیشکی اولاراق نئجه ایشلندیکنی گؤستریر.

آتلا ایله‌نین «یانمدا اولدوغون زامان هر زامانکین دن داها یالنیزام» دیزه‌سی، عشقین پارادوکسال طبیعتی نی وورغولارکن. یاخینلیق و اوزاقلیق آراسینداکی بو گرگینلیک هابئله فضولین «هم ویصالی اوورا اود جانیم هم هیجرانی» مصراع‌سیندا گوزه گلیر بله کی عشقین چیمخاز بیر پارادوکس اولدوغونو ان ساده دئییم‌له ایفاده ائدیر.

عشقین تانیلماسی و سیموولیزم

تورک ادبیاتیندا عشق، چوخ واخت اریشیلمز بیر ایده‌آل اولاراق تانییب و بو ایده‌آل، سیمبولیک بیر دیل ایشلدیلرک ایفاده اولونور. عشق، هم بیر آرایش هم ده بیر سفر اولاراق گؤرولور و بو سفرده ایشلینلین سیمبوللار، عشقین جهانیلیغینی و درینلیغینی اورتایا قویور. مثلاً، دیوان ادبیاتیندا عشق، «آتش»، «گول»، «بولبول» و «موم» کیمی سیمبوللار ایفاده اولونور. فضولین «لیلی و مجنون» مسنویسی، عشقین سیمبولیک بیر آنلاتیمی دیر و بو اثرده عشق، اریشیلمز بیر ایده‌آل اولاراق سونولور. بنزر شکیلده، صمد وورغونون «محبت دندیگین طبیعت ده دیر، طبیعت اؤزده محبت ده دیر» دیزه‌سی، عشق و طبیعتی قارشیلیقلی بیر دونگه کیمی ایچ ایچه وصف ائتمه‌سینه باخاراق، اونون سینیرسیز و اریشیلمز اولدوغونو ایفاده ائدیر. بو نوع بیر سیموولیزم، عشقین جهانیلیغینی و سونسوزلوغو اوززینده دورور.

قاراجا اوغلانین «الیف» شعریندن «ایلین اوغرو ناخیشلی، یاورو بالابان باخیشلی، یایلا چیچگی کوکوشلو، کوکر ایلیف، ایلیف دئییه...» دیزه‌سینده عشق، طبیعت ایماژلاریلا اؤزلشدیریلیب. بورادا معشوق، طبیعتین بیر پارچاسی اولاراق تصویر ائدیلمیش و عشق، عالم‌له بیرلشن بیر تجربه حالینا گلیر. محمد عاکف ائرسویون «ظلمی آقیشلییامم، ظالیمی اساساً سئوه‌مم» دیزه‌سی ایسه عشقی جمعی عدالتله علاقه‌لندیره‌رک، سیموولیزمی فرقلی بیر بوئوتا آپاریر. آذربایجان ادبیاتیندان علی آقا واحدین «سوئیله ای گول، هانسی باغین، سن گول رعناسی سان؟ هانسی گلزار بهشتین، سروی سن، طوباسی سان؟ آچما زولفون عطریله بیهوش ائدرسن عالمی، چونگی سن دشتِ خطانین، عنبر ساراسی سان» شعرینده عشق، «طبیعت» و «حیات منبعی»

متافورلار بیلایا ایفاده اولونور. بو متافورلار، عشقین یاشامسال بیر احتیاج اولدوغونو وورغولاییر. جمال سوریا، «عشقی خاطرلر بسله بیر دوشلر قدر، بو اوزدن دیبیرم کی عشق ائسکیدیکجه عشقدیر، سئوگی اسکیدیکجه سئوگیدیر. دیبهرک عشقی آنونیم و بیر متافورلا تانیتمک. بورادا عشق، تاماملانمیش بیر بسته کیمی سونسوز بیر آراییشی سیمگه له بیر. احمد عارفین «حسرتیندن پرانگالار اسکیتدیم» دیزه سی ایسه عشقی بیر اسارت و آزادلیق موبارزه سی اولاراق رسملندیریر. بو سیموولیزم، عشقین هم شخصی هم ده جمعی بویوتلارینی بیرلشدیریر.

عشقین زمان و مکانلا علاقہ سی

عشق، تورک ادبیاتیندا زامان و مکانلا سیخ بیر علاقہ ایچینده اله آلتیر. زمان، عشقین کئچیلگیلینی یادا دایمیلیغینی وورغولارکن؛ مکان، عشقین فیزیکی و دوغوسال مسافه لرینی عکس آئتدیریر. مثلاً احمد حامدی تانیپنارین «نه ایچینده یم زمانین، نه ده بوتولولکه خاریچینده» دیزه سی، زمانین عشقه تأثیرینی وورغولاییر. بورادا، عشقین زمانلا اولان چلیشکی علاقہ سی ایچری بیر سفر اولاراق سونولور. بنزر شکیلده، بختیار وهابزاده نین «سن گئتدین، ائله بیل دونیام بوشالیدی، یاز دا کؤچوب گئتدی، یئری بوش قالدی. باهار اوره یمی سنسز قیش آلدی، من یازا وورغونام، قیشی نئیلهرم؟» دیزه سی، اوزاقلیق و زمانین عشق اوززینده کی تأثیرینی وورغولاییر. بو میثاللار، عشقین زمان و مکانلا اولان قاریشیق علاقہ سینی اورتایا قویور.

یحیی کمالین «سنه دون، بیر تپه دن باخدیم، عزیز ایستانبول» دیزه سی، عشقین مکانلا اولان باغینی شعرسل بیر دبلله آختاریر. ایستانبول، هم بیر شهر هم ده معشوقون سیمبولو اولاراق تصویر آئتدیلیر. ناظم حکمتین «ملکتیمی سئویرم» شعرینده عشق، وطن سئوگیسیله ایچ-ایچه گئجیر و مکان، دوغوسال بیر آیدلیک نسنه سینه دؤنوشور. آذربایجانلی شاعیر بختیار وهابزاده نین «دمیر چپلری عشقم، دلبئیم، تاریخم، ائننم اوسته قویولا، یارییا بؤلوندو جانیم، اوره یم، یارییا بؤلوندو آزادا سولار.» ویا «شهریار یارالی میصرالاریندان، کورپو سالمادی می آرازین اوسته؟!» دیزه لری، مکانی (آراز) عشقین درینلیغی ایله اؤز لشدیریر.

آذربایجان ادبیاتیندان صمد بهرنگینین «کیچیک قارا بالیق» حکایه سینده عشق، آزادلیق آراییشیلا بیرلشیر. بالیغین چایداکی سفری، عشقین هم فیزیکی هم ده متافوریک بیر مکانلا علاقہ سینی اورتایا قویور. شهریارین شعرینده ایسه عشق، داغلار و کندلر کیمی سومات مکانلارلا اؤزله شدیریلرک، دوغوسال بیر جغرافیا یارادیلیر.

نتیجه

تورک ادبیاتیندا عشق، چلیشکی لر، سیموولیزم، زمان-مکان علاقہ سی و جمعی عکساملر چرچوبه سینده درینلشمه ایشلنن بیر تئما داشی بیر. عشق، هم فردی هم ده جمعی بیر تجربه اولاراق اله آلتینیب و بو تجربه، ادبی متلرده زنگین بیر دیل و سیموولیزمله ایفاده اولونور. فضولیدن ناظم حکمته، ملا پناه واقیفدن شهریارا قدر چوخ شاعیر و یازار، عشقی جهانی بیر تئما اولاراق قبول ائتمیش لاکین اونو کولتورل و تاریخی باغلاملارینا اؤزگون بیر دبلله یئیندن یوروملاشدیریب. بو زنگین آلتایم، تورک ادبیاتی نین جهانی بیر دیر اولان عشق تئماسینی نئجه اؤزگون بیر شکیلده ایشلیدیگینی گؤستریر. عشق، تورک ادبیاتیندا یالیز بیر دوغو دیبل، هابئله هم بیر وارلیق شکل، بیر دیرنیش واسطه سی و جمعی حافظه نین بیر پارچاسیدیر. بو چوخ قاتمانلی فورولوش و زنگین آلتایم، تورک ادبیاتینین، ائورنسل بیر دیر اولان، عشق تئماسینی نئجه اؤزگون بیر شکیلده ایفاده ائتدیغینی گؤستریر.

«تھمینه و زائور» فیلمیندن یولا چىخاراق:

اۆزگورلوک تھمینه سی؛ بیرئی اولماق، سئومک و قادین اولماق!

ابراهیم نفیسی

آراشیدیرماجی یازار

تھمینه و زائور» فیلمی، ۱۹۹۳ ایلینده یۇنتمن راسیم اوجاقوو طرفیندن چکیلیمیش و آنار رضایئو'ن «بئش مرتبه لی بینانین آلتینجی مرتبه سی» رومانى تمهل آلیناراق سینمانین بیاض پرده سینه پانسیتیلیمیشدیر. فیلم، آزر بایجان سینئماسیندا دراماتیک عشق فیلملری آراسیندا اۆزل بیر بیئر صاحیبیدیر. آزر بایجان سینماسیندان صحبت گئدرکن بو فیلمین ده آدینین گئچمه مه سی مومکون دئییل.

فیلمین اولای هۇرگوسو، زائور و تھمینه 'نین دراماتیک عشق حیکایه سی اطرافیندا گلشیر. زائور، گنج و گله جه یی یاخشی اولان بیر بیرئیدیر؛ یئنی ماذون اولموش و ایشی اوچون بۇیوک پلانلاری واردیر. عایله سی، اونون یاخشی بیر کاربیئر یاپماسی و «اویغون» بیر ائولیلیک گرچکله شدیرمه سی اوچون اونا باسقى یاپماقدادیر. آنجاق حایاتینی تامامن دگیشدیرن بیر قادین، تھمینه ایله قارشىلاشماسی هر شئیى فرقلی بیر جهتته آپارار.

تھمینه اۆزگور روللو، باغیمسيز دوشونه ن، گلنکسل (سنتی) توپلومون عنعنه لرینه اویمایان بیر قادیندیر و بوشانمیشدیر. زائور و تھمینه آراسینداکی سئوگی، توپلومون و عایله نین باسقیلاریلا جیدی سینولاردان گئچر. زائور بیر یاندا عایله سینین ایستکلریله موجدیله اندرکن، دیگر یاندا ایچینده کی سئوگی ایله و تھمینه 'نین ائتکیسی آلتیندا قالیر. آنجاق زائور'ون

ANAR

TƏHMİNƏ VƏ ZAUR

VƏ YA BEŞMƏRTƏBƏLİ
EVİN ALTINCI MƏRTƏBƏSİ

ROMAN

سیناوی بونلارلا محدود قالمیر. تهمینه 'نین اؤزگور شخصیتینین یانی سیرا گؤزلیگیندن دولایی ایشله دیگی یئرده امکداشلاریلا موناسیبتلری زاتور'ون قیسقاندیغی گتیریپ چیخاریر.

آنجاق توپلومون و اؤزلیکله ده عایله سینین یاراتدیغی انگلر ندیله سئوگی حیکایه لری تراژیک بیر سونلا بیتر. زاتور، توپلومون و عائله سینین باسقیلاری آیریجا اؤز ایچینده دویدوغو قیسقاندیغی و ذهنینده تهمینه 'یه قارشى یارانان اولومسوز فیکرلر سونوجوندا باشقا بیریلله ائوله نیر، تهمینه ایسه بو آیریلیغین دردیندن الکلو ایچکیلره سیغبناراق آغ جیهه ر خسته لیگی سونوجوندا حیاتینی ایتیریر.

تهمینه، آذربایجان سینماسینداکی ان گوجلو و ان مرکب قادین کاراکتئرلریندن بیریدیر. فیلم سناریوسو دا، بو قادینین شخصیتی حاققیندا آچیق و نئت بیر یارغی سرگیله مکدن سه ایزله بیجی اوچون اؤز دوشونجه لرینه اساسن یارغیلاما و اونون حاققیندا بیر قرار وئرمه شانسی وئیریر. اونون شخصیتینی بیرنئچه فرقلی آچیدان اینجه لمک مومکوندور.

تهمینه، آذربایجان توپلوموندا گله نکلرین (سنت و عنعنهلر) و قادینلار اوزه رینده کی سرت توپلومسال محدودیتلر حاکیم اولدوغو بیر دؤنه مده (۳۰ ایل اؤنجه) یاشاسا دا، بو قورالارا تام اولراق اویماز. اؤزه حایاتیندا سئچیم یاپایلین و توپلومون نورمال بیر قادین آدی آلتیندا دایاتدیغی قالیلرینه بویون اگمه یین چالیشان و اؤز آیاغی اوستونده دوران بیر قادیندیر. بوشانمیش اولماسی آیریجا توپلومون اونا باخیشنی منفی ائدیر.

تهمینه 'نین زاتور' اولان سئوگیسی درین، گرچک و فداکارلیقلا دولودور. زاتور'ون اونولا قالماق ایسته سه بئله عایله سینین و توپلومون باسقیسی قارشیسیندا دورابیلیمه جگینی بیلدیگی اوچون، اونو بوراخماغی سئچیر.

تهمینه، توپلومون قبول ائتدیگی قادین کیملیگینه اویمادیغی اوچون سوره کلی بیر موجدایله ایچینده دیر. سئوگیسی اوچون ساواشسا دا، سونوندا اودوزور. تهمینه 'نین تراژیک سونو، یعنی انزوا یا چکیلیمه سی اصلینده سنتی توپلومون و قورالارینین بیر قادینین حایاتینی نه جور ائتکیله یه بیله جگینی گؤسته رن سئمبولیک بیر مئسأژدیر. اونا گؤره ده، فیلمی آنالیز ائدرکن عمومی بیر مئسأژ اولراق فیلمدن سنتی توپلومون بیرئین حایاتینی نئجه محدودلاشدیردیغینی الماق مومکوندور. آیریجا فیلمده کی گؤستریلن و یانسیدیلان توپلومدا قادین اولراق بیر بیرئی اولماق اولدوقجا چتینلیکلره دولو و سورکلی موجدایله گرکدیرن بیر دورومدور.

تهمینه 'نین فیلمین سوندا اؤلومو، سنتی توپلومون قویدوغو دار قالیلره قارشى بیر تراژیک عصیان کیمی ایزله بیجیده آجی حزنلو بیر ائتکی بوراخیر. او، ساده بیر قادین دئگیل؛ اؤزگورلویونو و اؤز فردی دگرلیندن وارگنچمک ایسته مه یین، آنجاق توپلومون سینیرلارینا چیرپپ یوخ اولان بیر فیگوردور.

بو فیلم و تهمینه کاراکتئری ابلردیر بحث اولونور، چونکو او یانیزجا بیر قادینین دئگیل؛ سئوگیسی اوچون موجدایله ائدنلرین، اؤزگورلوک ایسته ینلرین و توپلومون اولومسوز عنعنهلرینین باسقیسی آلتیندا ایزله نلرین حیکایه سینى آنلاتماقدادیر.

بو فیلم ساده توپلوم و بیرئی آراسینداکی سینیرلار حاققیندا وئرن مئسأژلارلا محدود اولمور. فیلمده کی ایکی سئوگیلی کاراکتئرین عشق حیکایه لرینی ده درینله سینه آنالیز ائتمک مومکوندور.

مشهور سوسیلوق ائریک فروم، سئومک صنعتی (The Art of Loving) آدلی کیتابیندا سئوگینی سادجه بیر دویغو اولراق دئگیل، آکتیو بیر توتوم و بیلینجلی بیر سئچیم اولراق تانیملار. سئوگینی فرقلی کانتگوریلره آبیزار؛ قارداشجا سئوگی، آنا-اتا سئوگیسی، ائروتیک سئوگی، اؤز سئوگیسی و تانری سئوگیسی.

تهمینه و زائورون ایلشکیسی فروم'ون «ائروتیک سئوگی» کانتگوریسینه داخیلیدیر. آنجاق فروم'ا گؤره گرچک سئوگی؛ سوروملولوق، قایغی، سایغی و آنلایشلا شکیللنر. تهمینه و زائور آراسینداکی ایلشکی ایسه دویغوسال و توتقولو اولسا دا، بو دؤرد تمهل عنصردان یوخسوندور. ایلشکیلری داها چوخ توتقولارینا (احتراض) و توپلومون باسقیلاریلا موجدیلهیه دایانیر، آنجاق بیربیرلرینی درینله مه سینه آنلاما و قبول ائتمه اکسیکدیر.

باشقا بیر باخیش آچیسیندان و یئنه ده فروم'ون باشقا بیر اثرینین باجاسیندان بو فیلمه باخدییغیمیزدا، اؤزگورلوکله یاشاماغین چتینلیکلرینی و بو آچیدان فیلیمن کاراکتئرلرینی آنالیز ائتمک اولار. فروم اؤزگورلوکدن قاچیش (Escape from Freedom) کیتابیندا اینسانلارین بیرئسل اؤزگورلوکدن قورخدوغونو و بیر چوخ زامان توپلومون دگرلرینه اویوم ساغلاماغا چالیشدیغینی اچیقلا.

زائور بو تئورینین ایشیغیندا اینجله ندیگی زامان، اؤزگورلوبونو تام آنلامیلا قاورامادان، توپلومون قویدوغو چرچئوله ره اویوم ساغلاماغا چالیشیر. سئودیکی قادین اولان تهمینه'نی سئچمک یئرینه، عابله سینین و توپلومون عنعنه و قایدالارینا بویون اگهرک باشقا بیرله اوله نیر. بو دوروم، فروم'ون بلیرتدیگی کیمی فردی اؤزگورلوبون چتینلیکلرینی و اینسانلارین چوخلو واختلار سوسیال نورملارا تابع اولدوغونو گؤسته ریر.

تهمینه ایسه فرقلی بیر کاراکتئردیر و توپلومون قویدوغو قوراللاری رد ائدیر و حیاتیینی باغیمسیز بیر شکیلده اداره ائتمه یه چالیشیر. فروم'ون تئوریسینه گؤره، او اؤزرک بیر اینسانا داها یاخیندیر، آنجاق بو توپلومدا اونا یئر اولمادیغی اوچون دیشلانیر و تراژیک بیر سونلا قارشیلانیر.

سئودانى تانىملاماق

بوران دۇنمز

آزربايجان مىللى دىرنىش تشكىلاتى نىن اؤبرنجى كميتهسى اوبهسى

اسكى چاغلاردان برى سئودا قاوارامى ادبيات و ھۇنر ساحه لرينده اۇنملى يئر آلميشدير. بو قاوارام عىنى زاماندا پسيكولوژى ساحه سينده، ياشامىن ان تمل دويغو بويوتولاريندان بيريسى اولماسى باخيمىندان سوزقونوسو اولموشدور. سئودا دويغوسو ھر ايكي باتى و دويغو كولتورونده ده اينسالارى، ائوليليك، قوشا ياشام كيمي قاليچى ايليشكيلره ايستكله نديريب، اۇزه نديرميشدير. بئلكى، ايليشكيلر بيرئيلرين ياشامىن دريندن ائتكيله ييب، اوشاقلارى يئتيديرمه يه اولناق ساغلاماسينين يانيندا، توپلومسال دوشونون (تفكر اجتماعى) گليشمه سينه و ايشبيرليگى بئجهريلرينين آرتماسينا يارديم ائدير.

سئودا سؤزو، اؤزليكله ايكيلى قادين-اركك ايليشكيلرى اوچون ايشله نيلير و ايجدنليك، باغليلىق و سئوگينين يانى سيرا، قاليچى و سئوه جن (مهربان) بير ايليشكينين كؤكو اولاراق تانينير. بو بويوتلار ايليشكينين نئجه ليگينى بليرتمه سينين يانيندا، اوزليكله موتلولوق، ياشام ايستى و اولوملو تجربهلرين، اولومسوز تجربهلره قارشى آرتماسى قونوسوندا، بللك گؤننجى (خاطره بوللويغو) ايله ده دريندن باغلاشميشدير.

بوتون بونلار باخما يارق، سئودا ايليشكيلرى ايسته نيلن كيمي ايره لى لمه يه بيلر. اوزليكله دويغوسال باغيمليلىق و تاختينتلى داورانيشلارين ايليشكويه سيزماسى ايله، آرا-سيرا بير

ایلیشکی موتسوزلوق و اولومسوز دویغو قایناغی و ندینه ده دۇنوشمه اولاسیلیغی واردیر. بئله دوروملاردا سئودانین، خسته لیکیمسی سئودایا دۇنمه سی سۇزقونوسو اولایلر. بو دوروم بیر کلینیکال پوزوقلوق اولاراق تانیملانماسا دا، اوزلیکله پسیکولوژیک پوزوقلوقلار و باغیمیلیق، داوارانیشلار دایالی بیلیمسل آراشدیرمالاردا سیرادیشی (غیر عادی) داوارانیش هۇرونوسو کیمی دگرلندیریلیر. ساغلام و اولوملو بو بوتلاریندان توتون، خسته لیکیمسی و اولومسوز بو بوتلارینا، سئودانین بو ایکی اوزو، اونون فارماشیقلیق و قاتمانلی بیر دویغو اولدوغونون گۇسترگه سیدیر.

پسیکولوقلار گئچمیشدن بری سئودانی چئشید باخیمیندان بۇلمک و سیرالماق اوچون، چئشیدلی ریاضی بیجیملرینی اۇنرمیشلر. برسچید و والستر ایلک بۇلمه جهلردن بیرینی اۇنهرن بیریلردن ساییلیرلار. اولنار سئودانی ایکی آنا چئشیده بولموشلر:

۱) توتقولو سئودا، سئوگیلیسینه قارشى آغیر دویغو و سئوگیسل باغلیلیق ایسته یینه دایالی اۇزلیکلره بیه، بیر تانیم داشیبیر.

۲) یولداشجا سئودا ایسه، سئوگی، سئوه جنلیک و قایغیا دایالیدیر. آیریجا قوروماق، یاردیم و قایغیلانماق دویغولارینا دایالی، قایغیلی سئودا آدلی باشقا بیر سئودا چئشیدی ده تانیملانمیشدیر.

(«ل») آدلی باشقا بیر دوشونور، ۳ آنا بۇلمه و ۳ قاریشیق بۇلمه دن اولوشان بیر آیریشدیرمانی اۇنرمیشدیر.

■ آنا بۇلمه لر:

اٹروس: رومانیک و توتقولو سئودا

لودوس: باغلیلیقدان اوزاق و ایلجهلی سئودا

ایستورج: یولداشجا و دورغون سئودا

■ قاریشیق بولمه لر:

مانیا: تاخینتیلی و باغیملی سئودا، (اٹروس و لودوس قاریشیمی)

پرگما: دوشونوشه دایالی و ائیمسل سئودا، (ایستورج و لودوس قاریشیمی)

اگاپه: اۇزوتریلی و قارشیلیقسیز سئودا، (اٹروس و ایستورج قاریشیمی)

بو قروپلاندریما، سئودا ایلیشکیلرینی آیریشدیرما آماجی ایله اولوشموش ان چوخ اونایلانان و قونونو دوغرو یانسیدان دوزوملردن بیریدیر. بو ندنله، بو دوزوم بیلیمسل آراشدیرمالاردا سئودا چئشیدلرینی اولچمک اوچون گئنیش اولاراق ایشله دیلن سئودایا باخیش اۇلچه یی (LAS) نین تاسارلانماسی اوچون ایشله نیلیر.

سئودانین اوسلوبلاری و اۇزلیکلری

سئودانین اوسلوبلاری چئشیدلیدیر و هر بیر اوسلوبون اۇزونه اۇزهل، اۇزلیکلری واردیر:

■ **اُتروس:** سئودانین توتقولو و اوستون يئینلیگه بیهه اوسلوبودور. بو اوسلوب چوخ دوروملاردا ایلیشکیلرین ایلك باشلاریندا اورتایا چیخار. ندنی ایسه فیزیکسل چکیجیلیک و رومانتيك دویغولارا دایانیر. اما یوخاری بکلنتیلر و ایدئالیستیک دوشونجه لر اومودسوزلوق خطرینی آرتیراییلر.

■ **استورج:** بو اوسلوب داها چوخ دوستلوقلاردا یا اوزون سورهلی ائولیلیکلرده گؤرولور. یاخینلیق، دوزلوق و ساکنلیک بو اوسلوبون تملریندندیر. بو سئودا، قالیجی و دویغوسال قورویوجولوغو ساغلاياییلر.

■ **لودوس:** سئودانین اویناجاق و ایله نیمسی اوسلوبودور. بو اوسلوب، باغلیلیق ایسته مه یین و چئشیدلی دنئه ییملری سئون بیرئیلرده گؤرولور. اما بو سئودا اوسلوبو اوزون سورهلیگینده یالنیزلیق و اونامسیزلیقلارا یول آچا بیلر.

سئودانین ائوریمده کی اؤنمی

بیلمیسل آراشدیرمالار سئودانین، انسانلارین اورمه لری و قالیجیلیقلاری اوچون گرکلی و ائوریم سورهلرین بیر پارچاسی اولدوغونو گوسترمک ده دیر. اوزون سورهلی و باغلیلیغا دایالی سئودا، اوشاقلاری ائیتمک اوچون گونلیک اولاناقلاری ساغلاياییلر. ایریجا استورج و آگاپه کیمی ساغلام سئودا اوسلوبلاری استرسین آزالماسینا، یاشامین اوزانماسینا و ساغلیغین داها دا یاخشیشماسینا یاردیمچی اولار.

سورونلو سئودانین سونوجلاری

مانیا کیمی سئودا اوسلوبلاری، سورونلار یول آچا بیلر. بو سئودا، قیسقانچلیق، تاخینتیلیق و دویغوسال دنغه سیزلیکلره ایلگیلیدیر. بو سئودا طورو ایلیشکیلری پوزماغین یانیندا و دئپرئسیون، آغیر استرس کیمی درین اینجینمه لره ندن اولاییلر.

کولتورون سئودا اوزرینده ائتکیسی

کولتورل و توپلومسال دگرلر، سئودا آنلاییشی و تانیمینی ائتکیله یه بیلر. آسیاداکیلار کیمی اورتاقلاشا توپلوملاردا، سئودا گنلده توپلومسال سوروملوق کیمی گؤرونور و دگرلندیریلیرکن بیرئنجی توپلوملاردا بیرئیسل دویغو و سئوگییه دایالی تانیملار داها چوخ اؤنم داشیبیر.

سئودانین دوشون ائتکی سی

ساغلام و اوناملی سئودا ایلیشکیلر، انسانین موتولوق و دوشون گؤننجینه (دوشونجه راحتلیغی) اولوملو ائتکی ائده بیلر. اویسا ساغلیقسیز سئودا یا دارغین ایلیشکی اوسلوبلاری، دگرسیزلیک دویغوسونو اولوشدورار، استرسین آرتماسینا ندن اولار.

سونوج

سئودا، انسان یاشامیندا اؤنملی و ائتکیلی بیر رول اوینایار. اوسلوبلری آنلایاراق بیلینجلی اولاراق ساغلام اولقولارین آردینجا ایره لی له مک، یاخشی ایلیشکیلرین اولوشماسینا و ساغلام یاشاما یاردیمچی اولار.

سئوگى، تانرى نىن اۆلومو و يىنى دىرلر يارانماسى

گۆگ تورک تبرىزلى

آزربايجان مىللى دىرنىش تشكىلاتى نىن اۆبىرنجى كمىتەسى اوبەسى

فرىدرىش نىچە، «تانرى اۆلدو» دىدىگىندە سادجە تئولوژىك بىر دوشونجە نىن سونا چاتماسىنى دئمىردى. بو ايفادە، اينسانلىق اوچون چوخ داها درىن و سارسىجى بىر گرچگى اىشارت ائدىردى: گلنكسل اخلاقى و معنوى دىرلر آرتىق اسكىسى كىمى باغلايىجى دئىيل. يوزايلىر بويو اينسان سئوگىسىنى شكىللندىرن دىنسل اۆبىرتىلر، مدرن دونيادا آنلامىنى ايتىرمىش دورومدا. او زامان، تانرى اۆلدوگوندە سئوگىنىن آنلامى نە اولار؟

گلنكسل آنلايىشدا سئوگى، فداكارلىق، باغىشلاما و تسليم اولماقلا تانىنمىشىد. مسىحيت دە سئوگى، فردىن اۆزونو اشماسى دئىيل، تانرىيا و اينسانلار شفقته باغلانماسى اولاراق گۆرولموش دور. ايسلامدا ايسە سئوگى، الله'ا دويولان مطلق باغلىق و اطاعت ايله تعريف اولونور. بو اۆبىرتىلر، سئوگىنىن بىر گوج و اۆزگورلوک منبعى اولماقدان چوخ، فردى او يوملو و اطاعته ياتقىن حالە گتيرن بىر آراج اولاراق قوللانىلدىغىنى دوشوندورمك دەدير.

آنچاق نىچە يە گۆرە، گلنكسل آنلامىلا سئوگى بىر كۆلە (قول) اخلاقىنىن پارچاسىد. اگر تانرى اۆلدو ايسە و اسكى دىرلر يىخىلدىسا، او زامان سئوگى دە يىنى بىر آنلام قازانمايدير. سئوگى، اينسانى تسليم اولماغا سوروكلەين بىر باغىملىق اولماقدان چىخىب، فردىن اۆز دىرلىنى ياراتماسىنا و اۆزونو اشماسىنا خىدمت ائدن يارادىجى بىر گوج اولايلىر مى؟ بو

مقاله ده، نیچه نین فلسفه سی ایشیغیندا سئوگینین نئجه یئنیدن تعریف اولونا بیله جگینی اینجه له یجه بیک .

گنکسل سئوگی آنلایشی و نیچه نین آنلشتیریسی

سئوگی، تاریخ بویو فداکارلیق، باغلیلیق و اؤزونو حصر (فدا) ائتمک ایله ایلشکیلندیریلیمیش دیر. اخلاقی و دینی اؤرتیلر، سئوگینی اینسانین اؤزونه دوشن بیر گؤرو، حتی بیر یوکومولوک اولاراق تعریف ائتمیش دیر. اؤزلیکله تئبستیک دینلر، سئوگینی فردین اؤزونو آشماسی اوچون دئییل، بیر یوجه وارلیغا یا دا توپلومسال اویوما خیدمت ائتمه سی اوچون بیر آراج اولاراق گؤرموش دور. نیچه یه گؤره ایسه بو آنلایش، فردی گوجلو و اؤزگور قیلان بیر عنصر اولماقدان چوخ، اونیو ضعیفلدن و بویون اگمه یه تشویق ائدن بیر قورولوش اینشا ائدر.

مسیحیتده سئوگی: باغیشلاما می، بویون اگمه می؟

مسیحیت اؤرتیلرینده سئوگی، اؤزلیکله آگاپه قاورامی ایله تعریف اولونور. بو، اینسانین تانرییا و دیگر اینسانلارا قارشى دویودغو شرطسبز شفقت و باغیشلامانی تمثیل ائدر. مسحیت اخلاقی، سئوگینی فداکارلیق، مرحمت و اؤز وئری اوزرینه قورار. نیچه ایسه بو سئوگی آنلایشینی «کؤله اخلاقی» اولاراق دیرلندیریر. اونا گؤره مسیحیت، فردی گوجلو و یارادیجی بیر وارلیق اولماقدان چیخاریب، اونا آلچاق کؤنوللو، اطاعتکار و منفعل (پاسیو) بیر کاراکتر قازاندیریر. سئوگی بورادا فردین گوجونو اتریران بیر توتقو دئییل، اونیو اویوملو حاله گتیرن بیر توپلومسال آراج حالینا گلیر.

ایسلامدا سئوگی: تسلیم اولماق می، اؤزگورلوک مو؟

ایسلامین سئوگی آنلایشی دا، تانرییا مطلق باغلیلیق و اطاعت ایله شکیلنیر. ایسلامدا سئوگی، بیر آنلامدا الله^۱ تسلیم اولمانین، اونون اراده سینی قبول ائتمه نین و اونا دویولان سایغی نین بیر ایفاده سیدیر. سئوگی، یالنیز فردلر آراسینداکی

بیر باغ دئییل، الله^۱ دویولان درین بیر باغلیلیق آنلامینا گلیر. قرآندا سئوگینین ان یوجه حالی، الله^۱ ن سئوگی سینی قازانماق و اونون امرلرینه اویماقلا مومکون اولور.

نیچه نین باخیش آچیسى ایله، بئله بیر سئوگی، فردین اؤزگور اراده سینی یوخ ائدن و اونیو منفعل بیر اطاعته سوروکله ین بیر عنصر اولا بیلر می؟ اگر سئوگی، مطلق باغلیلیق و تسلیم اولماقلا تعریف اولونورسا، فردین اؤز منلیگینی آشماسی و گوجلو بیر وارلیق اولاراق اؤزونو یاراتماسی نئجه مومکون اولا بیلر؟ سئوگی، سادجه اطاعتین بیر یولو ایسه، فرد اؤز دیرلرینی نئجه اولوشدورا بیلر؟ نیچه اوچون بئله بیر سئوگی، اینسانین ایچسل گوجونو باسدیران بیر بویوندوروق حالینا گلیر.

صوفىسىم و عشق: نىچە نىن دىونىسوسچو سئوگىسى ايله بىر باغلانتي قورولا بىلرمى؟

ايسلام دونياسىپندا، اۆزلىكلە صوفىسىمدە (تصوفدا)، سئوگى و عشق فرقلى بىر آنلام قازانير. بورادا سئوگى، الله' دويولان درين بىر اۆزلم و اونولا بوتونلشمە آرزوسودور. مولانا، ابن عربى و ديگر صوفى دوشونورلر، عشقى اينسانين روحانى بىر دۇنوشوم ياشاماسىنين و اۆز منليگىندن سىيريلاراق اىلاھى بىر حقيقتە چاتماسى نىن بىر آراجى اولاراق گۆرموش دور.

نىچە آچىسىندان باخىلدىغىندا، صوفىسىمىن سوندوغو سئوگى آنلايىشى گلنكسل دىنى سئوگى آنلايىشىندان فرقلى بىر يۇن داشىيا بىلر. چونكو تصوف، فردىن اۆزونو تامامن فدا ائتمەسىنى دئىيل، بىر دۇنوشوم سورەجىنە گىرمەسىنى و اىچسل بىر يولجولوق ائتمەسىنى اۆزىر. بو يۇنو ايله، نىچە نىن دىونىسوسچو (Dionysus) سئوگىسى ايله بنز بىر نقتەدە بىرلشە بىلر. دىونىسوسچو سئوگى، اينسانين قورالارى و سىينىرلارى آشماسىنى، جوشقون و يارادىجى بىر وارلىق حالينا گلەمەسىنى تشويق ائدر. صوفىزم دەكى عشق آنلايىشى دا، فردىن سادجە اطاعت ائدن بىر كۆلە اولماسىنى دئىيل، عشق آراجىلغى ايله يئنى بىر بىلنجه اولاشماسىنى وورغولار.

آنچاق بورادا اۇنملى سوال بودور: صوفىسىمدەكى عشق گرچكدن فردى اۆزگورلشديرن بىر سورج مى، يوخسا نتيجه دە يئنه بىر تسليم اولماق مى؟ نىچە اوچون سئوگى، اينسانين باغىمسىزلىغىنا و اۆزگورلوگونه خىدمت ائتمەلىدير. اگر عشق، فردى تانرىيا داھا دا ياخىنلاشدىراراق اونا تام بىر بويون اگمەنى ساغلايىرسا، بو نىچە نىن ائلشتىردىكى (اينتىقاد ائتىدىكى) سورو اخلاقىنين باشقا بىر شكلى اولا بىلرمى؟ يوخسا، تصوف دىكى عشق، فردىن اۆزونو آشراق، يئنى بىر آنلام ياراتماسىنا اىمكان تانبان بىر دىونىسوسچو تجربە مى اولا بىلر؟

نىچە يە گۆرە گلنكسل دىنى سئوگى آنلايىشلارى، اينسانى گوجلو بىر فرد اولماقدان چىخارىب اطاعتكار و منفعل بىر وارلىغا دۇنوشدورمك دەدير. اگر سئوگى، فردىن اۆزونو آشماسىنى ساغلامايىرسا، اونا گرچك بىر اۆزگورلوک سونمورسا، بو سئوگى بىر بويون اگمەدن باشقا بىر شئى دئىيلدير. تانرى اۆلدو ايسە، سئوگىنين دە اسكى قالىبلاردان قورتولماسى گرکمىرمى؟

تانرىنين اۆلومو سونراسى سئوگىنين يئنى يورومو

نىچە يە گۆرە تانرىنين اۆلومو، سادجە بىر اينانچ سىستىمىن چۆكوشو دئىيل، عىنى زاماندا بوتون گلنكسل اخلاقى و معنوى ديرلرين سورغولانماسى آنلامىنا گلير. بو چۆكوش، اينسانى يئنى ديرلر ياراتماغا زورلار. سئوگى دە بو باغلامدا اسكى تعريفلريندن قورتولمالى و يئنى بىر آنلام قازانمايدير. گلنكسل سئوگى آنلايىشى، فردى بىر باشقاسىنا يا دا يوجە بىر گوجە باغىملى ائدركن، نىچە نىن اۆنردىكى سئوگى، اينسانين اۆز وارلىغىنى گوجلندىرن، اونو اۆزونو آشمايا يۇنلندن بىر اىچسل انرژى اولا بىلرمى؟

اوست اينسان و يئنى سئوگى

نىچە نىن Übermensch (اوست اينسان) قاورامى، اينسانى اسكى ديرلردن قوپاراراق اۆز ديرلرينى ياراتماسىنى ايفادە ائدر. گلنكسل سئوگىدە، فرد اۆزونو بىر باشقاسىنا فدا ائدر، باغىلىق و

فداكارلىق سرگىلر. اويسا اوستاينسانين سئوگىسى، بىر باغىملىق دئيىل، يارادىجى بىر گوجون قايناغىدېر. سئوگى، اينسانين دونيايا قاتىلمىنى ارتىران، اونا گوج وئرن و اونون اوزگورلوگونو كئىشىلەدن بىر عنصر اولماليدير.

بو آنلايشا گوره سئوگى، ياليز دويغوسال بىر باغىلىق دئيىل، اينسانين اوز سينىرلارنى آشماسىنى ساغلايان بىر ايتىجى گوج حالينا گلەملىدېر. نيچە نىن فلسفە سىندە گرچك سئوگى، اينسانين اوزونو يوجلمە سىنە، حياتا توتقولو بىر شكىلدە سارىلماسىنا و يارادجىلىغىنى اورتايا قويماسىنا خىدمت ائتمەلىدېر. سئوگى، منفعل بىر گوزلنتى دئيىل، فعال بىر گوج اولماليدير.

ديونىسوسچو سئوگى: بىخىجى آنجاق يارادىجى گوج

نيچە، سئوگىنىن ياليز حضور و گوون وئرن بىر دويغو اولراق گوزولمە سىنە قارشى چىخىر. اونا گوره، سئوگى ياليز دوزنى قورويان بىر مكانىزما دئيىل، عئىنى زاماندا بىخىجى اما يارادىجى بىر گوج اولماليدير. بو باخىش آچىسى، انتىك يونانداكى ديونىسوسچو سئوگى آنلايشى ايله اورتوشور. ديونىسوس، ياليز سعادت و نئشە نىن دئيىل، عئىنى زاماندا كائوسون، توتقولارنى و بىخىمىن دا تانرى سىدېر.

ديونىسوسچو سئوگى، گلنكسل دىنلرلىن اۇنردىكى تسلىمىتچى سئوگى آنلايشىنىن عكسىنە، فردى اوزگورلشدىرېر، اونا جسارت وئىرو دونيانى يئىدن قورماسى اوچون اونا ايلهام وئىر. نيچە يە گوره سئوگى، اينسانى گوجسوزلشدىرېن دئيىل، اونو دۇنوشدورن بىر دويغودور.

آنجاق بورادا بو سورونو سورماق گرک: ايسلام و مسىحىتىن سوندوغو سئوگى آنلايشى فردى گرچكدن اوزگورلشدىرېرمى، يادا اونو تسلىم اولماغا مى سوروكلە يىر؟ گلنكسل دىنى اۇرتىملردە سئوگى، حضور و گوون وئرن بىر دويغو اولراق يوجلتىلسە دە، نيچە نىن باخىش آچىسىندان بو سئوگى آنلايشى فردىن اوزگورارادە سىنى باسدىران بىر مكانىزما اولايلىر مى؟

نيچە يە گوره تانرى 'نىن اؤلومويلە بىرلىكدە سئوگى دە اسكى تعريفلرلىن سىيرىلمالى و يئنى بىر دىر اولراق اورتايا قويولماليدير. سئوگى، اينسانين اوزونو گرچكلىدىرە سىنىن، يارادىجى بىر وارلىق اولماسىنىن و حياتى توتقويلا قوجاقلاماسىنىن بىر آراجى اولايلىر مى؟ گلنكسل سئوگى آنلايشى، فردى تسلىم اولماغا سوروكلە يىر، نيچە نىن سئوگى آنلايشى، اينسانى اوز تقدىرىنىن يارادىجىسى اولمايا تشويق ائدر. اگر تانرى اؤلودو ايسە، سئوگىنىن دە اسكى سينىرلارنى آشاراق يئنى بىر آنلام قازانماسىنا گرک يوخ مو؟

مدرن دونيادا نيچە طرزىندە سئوگى

نيچە نىن سئوگىيە گتىردىگى يئنى يوروم، سادجە گلنكسل دىنى آنلايشىلارلا دئيىل، مدرن دونيانىن سوندوغو ساختا دىرلرلە دە چاتىشىر. كاپىتالىست سىستىمىن توكتىجى اوداقلى قورولوشو، سئوگىنى بىر ايچ سئل گوج اولماقدان چىخارىب، بازارلانا بىلر بىر مال (كالا) حالينا گتىرمىش دىر. بوگون سئوگى، بىر محصول كىمى پاكىتلىب سونولماقدان، رومانىتىك علاقەلر ايسە توكتىجى مدنيتىن بىر پارچاسىنا دۇنوشموشدور. او زامان، نيچە نىن اويارىلارنى ايشىغىندا فرد، سئوگىيە نئجە اوزگون بىر آنلام قازاندىرا بىلر؟

كاپىتاليزم و سئوگىنىن بىر اۋرون (كالا) ھالىنا گلمەسى

مىدرن دۇنيادا سئوگى، اۋزگورلوگون و فردى لىگىن بىر آراجى اولماقدان چوخ، توكتىجى مدنيتىن بىر پارچاسىنا دۇنوشدو. كاپىتالىست سىستىم، سئوگىنى بازارلانا بىلر بىر دويغوبا ائندىردى. اۋزل گونلر، ھىدىلر، سوسىيال مۇدىا گۇستىرلىرى و ... سئوگىنى اۋزگون بىر باغ قورما شكىلى اولماقدان چىخارىپ، تىجارى بىر رىتوئىلە دۇنوشدوردو. اينسانلار آرتىق سئوگىنى ياشاماق يئرىنە، اونو ساتىن آلابىلجەكلرى بىر اولگو اولاراق گۇرورلر.

نىچە نىن پئرسپىكتىۋىدىن باخىلدىغىندا، بو دوروم سئوگىنىن گوجونو ايتىردىگىنى و فردىن اوتانتىك بىر سئوگى آنلايىشى ياراتماقدان اوزاقلاشدىغىنى گۇستىر. سئوگى، باغىملىق دئيىل، اينسانىن اۋزونو آشماسىنى ساغلايان بىر يارادىلىش اولمايدىر. اويىسا مىدرن دۇنيادا سئوگى، فردلر اۋزلىرىنى كىشفا ائتمەيە يۇنلندىر بىر گوج اولماقدان چوخ، اونلار بىللى نورمالارا حبس ائىن بىر آراج ھالىنا گلمىش دىر.

اىسلام توپولوملارىندا سئوگىنىن مىدرن دۇنياداكى يئرى

دىنى اۋرتىلر، سئوگى آنلايىشىنى شكىللىدىرمەدە ھلەدە گوجلو بىر ائره صاحىبىلر. اىسلام توپولوملارىندا سئوگى، يالنىز فردلر آراسى بىر باغ دئيىل، عئىنى زاماندا اللھ دويولان صداقت و اطاعتلە ايچ-ايچە كئچمىش بىر كونسپت دىر. عشق و سئوگى، چوخ واخت قوتسال بىر باغلام ايچىندە الە آلىنىر و فردىن اۋزگورلوگوندىن چوخ، توپولومسال دوزنى قورىان بىر مكاىنما ھالىنا گلر.

نىچە نىن فلسفەسى ايشىغىندا سورولماسى گركن سورو بودور: اىسلام توپولوملارىندا سئوگى، فردى اۋزگورلىشىدىن بىر گوج مو، يوخسا توپولومسال و اخلاقى قورالارا مۇحكىم بىر شكىلدە باغلى قالماسىنى ساغلايان بىر دوزن آراجى مى؟ اگر سئوگى، فردىن اۋزونو آشماسىنى و يئنى دىرلر ياراتماسىنى انگللەين بىر قورولوش اولاراق اىستىفادە اولونورسا، بو دورومدا سئوگىنىن گرچكىن اۋزگورلىشىدىن بىر آنلامى اولوب اولمادىغى سورغولانمايدىر.

نىچە نىن فلسفەسى، فردىن اۋز دىرلىرىنى ياراتماسىنى و سورو اخلاقىنا تسلىم اولماماسىنى وورغولار. بو باغلامدا، اىسلام توپولوملارىنداكى سئوگى آنلايىشىنىن دا فردىن اۋز اۋزگورلوگونو گرچكىلشدىرمەسىنە نە اۋلچودە اىجازە وئردىگى تارتىشمايا آچىلا بىلر. اگر سئوگى، يالنىز قورالارىن و نورمالارىن داوامىنى ساغلايىرسا، او زامان بو سئوگى فردى زنجىرلەين بىر عنصر اولما بىلمز مى؟

باغىمسىز و گوجلو سئوگى مومكون مو؟

نىچە يە گۇرە سئوگى، صاحىبلنمك و باغىملىقلا دئيىل، فردىن اۋز گوجونو كىشفا ائتمەسى و اۋزونو آشماسى اىلە تعريف اولونمايدىر. آنچاق گونوموز دۇنياسىندا سئوگى، چوخ واخت بىر ملكىت علاقهسى كىمى الە آلىنىر. رومانىك علاقه لردە سئوگىنى، پارتىرى ((صاحىبلنمك)) اولاراق گۇرن آنلايىش، فردىن باغىمسىزلىغىنى يوخ ائىن بىر عنصر دۇنوشە بىلر. سئوگى، بىر اسارت دئيىل، فردىن اۋزونو داھا گوجلو حبس ائتمەسىنى ساغلايان بىر جوشقو و دۇنوشوم

بو نقطه ده بو سورونو سورماق گرکیر: سئوگی، فردین اؤزونو آشماسینی و اؤزگورلوگونو آرتیرماسینی ساغلايان بیر حیات فلسفه سی حالینا گله بیلمی؟ نیچه نین اؤنردیگی سئوگی آنلایشی، اینسانین منفعل (پاسیو) بیر وارلیق اولماسینی دئییل، اؤز دیرلرینی یاراتماسینی و دونیانی دؤنوشدورمه سینی آماجلايیر. او زامان، مدرن دونیادا گرچک سئوگی، اینسانین ایچسل پتانسیلینی کشف ائتمه سینه و یارادیجی بیر فرد اولماسینا اولاناق تانیان بیر گوج اولمالیدیر. باغیمیلیق یارادان و اینسانی پاسیولشدیرن (منفعل ائدن) بیر سئوگی، گرچکدن سئوگی می دیر؟

نیچه یه گؤره تانری اولودو ایسه، سئوگینین ده اسکی قالیبلاردان قورتولماسی گرکیر. سئوگی، اینسانی باغیملی قیلدیران بیر باغ دئییل، اونو یوجلدن، اینکیشاف ائتدیرن و دؤنوشدورن بیر ایچسل انرژى اولمالیدیر. فرد، سئوگییه اؤز آنلامینی قازاندیرمالی و اونو بیر تسلیم اولما آراجی اولماقدان چیخاریب بیر اؤزگورلوک قاینایا حالینا گتیرمه لیدیر.

سونوج: سئوگینین یئنیدن یارادیلماسی

نیچه یه گؤره، تانرینین اولومو، یالنیز دینسل بیر اینانج سیستئمینین چؤکوشو دئییل، عئینی زاماندا گلنکسل اخلاقی دیرلرین ده سارسیلماسی آنلامینا گلیر. سئوگی، یوزایلر بویو فداکارلیق، تسلیم اولما و اطاعت ایله ایلیشکیلندیریلیمیش؛ فردین اؤزگورلوگوندن چوخ، توپلومسال دوزنی سوردورمین بیر آراجی اولاراق سونولموشدور. آنجاق اسکی دیرلر چؤکوشسه، فرد آرتیق اؤز سئوگیسینی یاراتمالیدیر.

گلنکسل آنلایشیدا سئوگی، اینسانی گوجسوز قیلدیران بیر بویون اگمه و باغیمیلیق علاقه سی ایچینده سونولموشدور. نیچه نین اؤنردیگی سئوگی آنلایشی ایسه، فردی اؤزگورلشدیرن، اونون گوجونو آرتیران و یارادیجی پتانسیلینی اورتایا چیخاردان بیر انرژى اولمالیدیر. سئوگی، اینسانین اؤزونو فدا ائتدیگی بیر باغ دئییل، اؤز وارلیغینی داها یوکسک بیر سوییه یه (سطحه) داشیدیغی بیر جوشقو قایناییدیر.

اوست اینسان، سئوگینین بیر احتیاج دئییل، بیر اؤزگورلوک قاینایا اولماسینی ساغلايان فرددیر. اونون سئوگیسی، یالنیز بیرینه باغلانماق یا دا حضور تاپماق اوچون دئییل دیر؛ اؤز وارلیغینی گوجلندیرمک، سینیرلارینی آشماق و یارادیجی بیر شکیلده دونیایا یئنی آنلاملار قازاندیرماق اوچوندور. نیچه یه گؤره گرچک سئوگی، اینسانین اؤز مقدراتینی تعین ائتمه سینی و حیاتی توتقویلا قوجا قلاماسینی ساغلايان بیر گوج اولمالیدیر. اگر تانری اولودو ایسه و اسکی دیرلر آرتیق گئچرسیزسه، سئوگی ده باغیمیلیغین دئییل، اؤزگورلوگون بیر ایفاده سی حالینا گلمه لیدیر.

بررسی لایه‌های هویتی و شخصیتی کاراکتر «جمیله» در رمان «جمیله»

کؤلگه گونئی

چنگیز آیتماتوف کیست؟

چنگیز آیتماتوف، اندیشمند، نویسنده، سیاستمدار و شاعر بزرگ قرقیزستان در ۱۲ دسامبر ۱۹۲۸ در منطقه تالاس قرقیزستان به دنیا آمد. آیتماتوف در حوزه‌های رمان، داستان کوتاه و نمایشنامه آثار برجسته‌ای خلق کرد و جایگاه مهمی در ادبیات ترک و جهان به دست آورد. آثار او به‌ویژه بر ساختارهای اجتماعی و فرهنگی تورکستان (آسیای مرکزی) و همچنین کاوش در عمق روان‌شناختی انسان متمرکز بود. آیتماتوف نه تنها یک نویسنده، بلکه اندیشمندی بود که به بررسی مشکلات فرهنگی و سیاسی جامعه می‌پرداخت.

او هم به‌عنوان منتقدی در برابر حکومت شوروی و هم به‌عنوان نویسنده‌ای که بر مسائل اجتماعی تورکستان (آسیای مرکزی) تأکید داشت، به شخصیتی مهم در میان مردم تبدیل شد. در آثارش، ارزش‌های سنتی مردم را در برابر انحطاطی که دنیای مدرن به همراه آورده است، به نقد کشید و پرسش‌های عمیقی درباره‌ی آینده‌ی جامعه مطرح کرد.

در آثار آیتماتوف، پیوند عمیق میان طبیعت، انسان، حیوانات، زمان و مکان از جمله مضامین رایج به شمار می‌رود. او به تأثیر طبیعت بر انسان و رابطه‌ی میان آن‌ها توجه ویژه‌ای داشت.

حرفه‌ی ادبی آیت‌ماتوف نه تنها ادبیات قرقیزستان، بلکه میراث ادبی کل دنیای ترک را تحت تأثیر قرار داد و آثارش به زبان‌های مختلف ترجمه شد و در سراسر جهان خوانندگان بسیاری یافت.

رمان «جمیله»

جمیله یکی از مهم‌ترین آثار چنگیز آیت‌ماتوف است که شهرت جهانی برای او به ارمغان آورده و جایگاه ادبی برجسته‌ای کسب کرده است. این رمان که در سال ۱۹۵۸ منتشر شد، با نثر ساده و محتوای عمیق موضوعی خود، توانسته است خوانندگان بسیاری را در نقاط مختلف جهان جذب کند.

لویی آراگون، نویسنده‌ی فرانسوی، این رمان را «زیباترین داستان عاشقانه‌ی جهان» نامیده است. جمیله جایگاه شایسته‌ای در میان آثار کلاسیک ادبیات جهان دارد که ضمن تأکید بر احساسات انسانی که مرز نمی‌شناسند، غنای فرهنگی قرقیزستان را نیز به نمایش می‌گذارد.

جمیله، داستان عشقی که در سایه‌ی جنگ جهانی دوم، در دشت‌های پهناور قرقیزستان شکوفا می‌شود، تنها یک رمان عاشقانه نیست، بلکه روایتی عمیق درباره‌ی آزادی، شجاعت، خودیابی و شاهکاری است که به عمق روح انسان نفوذ کرده و تضاد میان ارزش‌های اجتماعی و آزادی‌های فردی را بامهارت به تصویر می‌کشد.

در مرکز این رمان، عشق ممنوعه‌ی جمیله، زنی جوان و زیبا که همسرش در جنگ است و دانیار، مردی اسرارآمیز که زخمی از جنگ بازگشته، قرار دارد. این داستان مسحورکننده از نگاه سعید، برادرشوهر جمیله، روایت می‌شود. سعید هم شاهد این عشق است و هم حامی خاموش آن.

نثر شاعرانه‌ی آیت‌ماتوف، مناظر باشکوه دشت‌های قرقیزستان، زندگی سنتی روستایی و واقعیت‌های اجتماعی دوران جنگ را بامهارت تمام به تصویر می‌کشد. نویسنده شخصیت‌های خود را چنان زنده و واقعی ترسیم می‌کند که خواننده خود را در دل این داستان و دنیای درونی شخصیت‌ها حس می‌کند. کشمکش‌های درونی جمیله، تنهایی دانیار و نگاه‌های معصومانه‌ی سعید، خواننده را عمیقاً تحت تأثیر قرار می‌دهد.

در این مقاله، لایه‌های شخصیتی جمیله را به‌طور عمیق‌تری بررسی و مبارزه هویتی و آزادی‌خواهانه او در چارچوب فرهنگی و اجتماعی وسیع‌تری که رمان به آن اشاره دارد را تحلیل خواهیم کرد.

در تحلیل شخصیت جمیله در جامعه سنتی قرقیزستان، دو نگاه متضاد وجود دارد که هر یک از زاویه‌ای متفاوت به او می‌نگرند. از یک سو، برخی او را فردی سطحی و بی‌وفا می‌دانند که نتوانسته است به اصول اخلاقی و وفاداری زناشویی پایبند بماند و در شرایطی که شوهرش در جنگ به سر می‌برد، به او خیانت کرده است. این نگاه جمیله را به‌عنوان نمادی از ضعف اخلاقی و شکستن بنیان‌های خانواده و جامعه می‌شناسد؛ اما از سوی دیگر، گروهی این شخصیت را همچون زنی شجاع و آرمان‌گرا می‌بینند که در جستجوی آزادی و رهایی از بندهای سنتی، نقش‌های از پیش تعیین‌شده‌ی زنانه را به چالش می‌کشد. در این نگاه، جمیله نه تنها به نقشی که جامعه برایش در نظر گرفته، تن نمی‌دهد، بلکه توانسته است سرنوشت خود را رقم بزند و در برابر ساختارهای اجتماعی زمان خود بایستد. بدین ترتیب، جمیله به‌مثابه فردی پیچیده و چندبعدی ظاهر می‌شود که در دل این دوگانگی‌ها، معنای آزادی و استقلال را به شکلی متفاوت از آنچه جامعه سنتی بر او تحمیل کرده، تعریف می‌کند.

شخصیت جمیله را می‌توان از منظر هویت‌های چندگانه‌ای که در طول داستان تجربه می‌کند، مورد بررسی قرار داد. او ابتدا به عنوان یک دختر جوان در جامعه‌ای سنتی معرفی می‌شود که در آستانه ورود به زندگی زناشویی قرار دارد. سپس در نقش تازه عروس که از روستایی دیگر وارد محیط جدیدی می‌شود و تحت انتظارات اجتماعی قرار می‌گیرد که از او وفاداری و تبعیت از قواعد سنتی را مطالبه می‌کند. در مقام همسر، به رغم ازدواج عاشقانه، فضایی عاری از عشق و احساس را تجربه می‌کند که او را به چالش درونی می‌کشانند. او در عین حال یک محیط دیگر وارد زندگی روستایی می‌شود که در فضایی محدود زندگی می‌کنند، اما با قدرت عشق، به سوی فردیتی مستقل گام برمی‌دارد. دلدادگی او را در قالب یک عاشق به تصویر می‌کشد که برای نخستین بار معنای حقیقی احساس را کشف می‌کند. جایی که برای انتخاب خود مجبور به ترک زادگاهش می‌شود. سرانجام، جمیله را می‌توان زنی جوان در نظام کمونیستی دانست که در دل تحولات اجتماعی، در پی یافتن هویتی فراتر از نقش‌های سنتی زنانه است. هریک از این لایه‌های هویتی، او را به شخصیتی پیچیده و چندبعدی تبدیل می‌کند که چالش‌های فردی و اجتماعی‌اش فراتر از یک داستان عاشقانه‌ی ساده است و می‌تواند به طور جداگانه مورد بحث و کنکاش قرار گیرد.

جمیله؛ یک دختر جوان

هویت دخترانه‌ی جمیله، بازتابی از آزادی و سرزندگی او در طبیعی‌ترین شکل خود است. در این مرحله از زندگی، هنوز سایه‌ی سنگین نقش‌های اجتماعی و انتظارات سنتی بر او چیره نشده و او بی‌پروا و رها، با تمام انرژی زندگی می‌کند. اسب‌سواری، خنده‌های بلند و شوخی‌هایش، همگی نشانه‌هایی از جوانی پرشور و میل عمیق او به رهایی هستند. رفتاری که کاملاً متفاوت از تصویر رایج دختران جوان در جامعه‌ی سنتی قرقیز است، جایی که وقار و کم‌رویی فضیلتی ضروری به شمار می‌آید.

جمیله برخلاف هنجارهای زمانه‌اش، با مردان به راحتی صحبت و شوخی می‌کند، رفتاری که نه از روی سرکشی، بلکه ناشی از اعتماد به نفس و طبیعت بی‌پیرایه‌ی اوست. این ویژگی، بنیان شخصیتی او را شکل داده و شور و صمیمیتی که در وجود او ریشه دارد، او را از دیگر دختران متمایز می‌سازد و مقدمه‌ای بر عشقی است که بعدها تجربه خواهد کرد.

جمیله با شوهرش (صادق) در یک مسابقه اسب‌سواری آشنا می‌شود. یکی دیگر از جلوه‌های باز هویت جمیله، پیوند عمیق او با طبیعت است. اسب‌سواری برای او نه صرفاً یک فعالیت، بلکه جلوه‌ای از آزادی و روح سرکش اوست. این دوره از زندگی جمیله، زمانی است که هنوز درگیر محدودیت‌های ازدواج و مسئولیت‌های اجتماعی نشده است؛ اما جوهره‌ی شخصیت او شجاعت، شادی، میل به آزادی و صمیمیت در طول داستان نیز حفظ می‌شود و نقشی اساسی در تصمیمات و مسیر زندگی او ایفا می‌کند.

جمیله در نقش عروس

نقش عروس در جامعه‌ی سنتی قرقیز، یکی از سنگین‌ترین وظایفی است که بر دوش زنان نهاده می‌شود و جمیله نیز از این قاعده مستثنا نیست. او در نظام سلسله‌مراتبی خانواده، پایین‌ترین جایگاه را دارد و تحت سلطه‌ی مادر شوهرش زندگی می‌کند. باین حال، مادر شوهر که نماینده‌ی ارزش‌های سنتی و نظم اجتماعی جامعه است در وجود جمیله انعکاسی از جوانی خود را می‌بیند و این پیوند نا آشکار، آزادی عمل بیشتری برای جمیله فراهم می‌آورد. باین وجود، انتظاراتی همچون انجام امور خانه، خدمت به بزرگ‌ترها و اطاعت از سنت‌های

خانوادگی همچنان بر او تحمیل شده است.

خنده‌های بلند، صمیمیت بی‌تکلف با مردان و طبیعت رهای او، تضادی عمیق میان شخصیت حقیقی‌اش و انتظارات تحمیلی جامعه ایجاد می‌کند.

اگرچه هویت عروس بودن تلاش دارد جمیله را در چهارچوبی سخت و از پیش تعیین شده قرار دهد، اما او هرگز تسلیم نمی‌شود. حتی در هنگام انجام کارهای روزمره‌ی خانه، روح آزادش را حفظ می‌کند؛ زیر لب آواز می‌خواند، گاه با نافرمانی‌های کوچک، ناراضیتی خود را آشکار می‌سازد. این مقاومت در برابر نقش‌های از پیش تعیین شده، او را بیش از پیش متوجه عطش خود برای آزادی می‌کند و عدم پذیرش بی‌چون‌وچرای نقش سنتی یک عروس، درواقع بازتابی از روحیه‌ی نیرومند و استقلال طلب اوست.

جمیله در نقش همسر

جنگ و دوری صادق، امکان شکل‌گیری یک پیوند عاطفی عمیق را از جمیله و همسرش سلب می‌کند و رابطه‌ی آن‌ها از یک ازدواج بر پایه‌ی الزامات اجتماعی فراتر نمی‌رود. هویت همسری جمیله، بیش از هر چیز در فاصله‌ای که میان او و صادق ایجاد شده معنا پیدا می‌کند. این جدایی نه تنها بُعد فیزیکی دارد، بلکه فاصله‌ی عاطفی میانشان را نیز آشکارتر و عمیق‌تر می‌سازد.

برای جمیله، نقش همسر چیزی جز ایفای وظایفی از پیش تعیین شده نیست. هرچند که در ذهن خود تصور پیوندی سرشار از عشق و همراهی را در سر می‌پروراند، اما واقعیت زندگی مشترکش کمترین شباهتی به این رؤیا ندارد. بی‌توجهی صادق به او در نامه‌هایی که برای خانواده‌اش می‌فرستد، گواهی بر نگاه سنتی او به رابطه‌ی زن و شوهری است. در این چارچوب فکری، ابراز محبت به همسر در حضور اعضای خانواده نه تنها پسندیده نیست، بلکه نوعی رفتار ناشایست تلقی می‌شود.

جمیله، ناگزیر در نقش همسر سنتی، مسئولیت‌های اجتماعی این جایگاه را بر عهده می‌گیرد. این نقش از یک سو او را به چارچوب‌های پذیرفته شده‌ی جامعه مقید می‌سازد و از سوی دیگر، مانعی در مسیر آزادی فردی و رضایت عاطفی‌اش ایجاد می‌کند. وفاداری او به صادق، از احساس وظیفه و فشارهای اجتماعی ناشی می‌شود. او در نبود شوهر، تلاش می‌کند جایگاه و اعتبار او را حفظ کند، اما در رفتارهایش نشانی از تعلق خاطر واقعی یا پذیرش درونی این نقش دیده نمی‌شود.

در حقیقت، ازدواجی که در آن جای عشق و درک متقابل خالی است، همراه با احساس تنهایی و بیگانگی‌ای که در این رابطه تجربه می‌کند، جمیله را بیش از پیش به سوی کشف عشقی حقیقی سوق می‌دهد. ناراضیتی از این پیوند، خلأ عاطفی و میل سرکوب شده‌ی او برای تجربه‌ی یک عشق واقعی، زمینه‌ساز رابطه‌ای پرشور در آینده می‌شود.

هویت کارگری جمیله

هویت کارگری در این رمان به عنوان یکی از ارکان اصلی برای درک بُعد اجتماعی و اقتصادی داستان مطرح می‌شود. جمیله، به عنوان کارگری در نظام کلخوز، فرصتی می‌یابد تا از قید نقش‌های سنتی زنانه فراتر رود. او با نیروی جسمانی و تلاش بی‌وقفه‌اش در کنار کارگران مرد به کار پرداخته و این امر به او امکان می‌دهد که قالب‌های از پیش تعیین شده جنسیتی را بشکند.

رابطه‌های اجتماعی در محیط کار نقش مهمی در شکل‌گیری شخصیت جمیله دارند. او با کارگران مرد در قالبی حرفه‌ای ارتباط برقرار کرده و توانایی شوخی و برقراری گفت‌وگوهای راحت، موجب افزایش اعتماد به نفس او می‌شود. از سوی دیگر، همبستگی‌اش با دیگر زنان کارگرو ایجاد روابط متعادل با مدیران، به او جایگاهی محترم در دنیای کار می‌دهد.

مشکلات و چالش‌های زندگی کاری، قدرت درونی جمیله را بیش از پیش تقویت می‌کند. شرایط سخت‌کاری، ساعات طولانی و شرایط طاقت‌فرسا، استقامت او را تقویت کرده و توانایی او را در غلبه بر مشکلات نشان می‌دهد. همین سختی‌ها، علاوه بر تقویت شخصیتی او، زمینه‌ای برای آشنایی با دانیار را فراهم می‌آورد.

جمیله در نقش عاشق

عشق جمیله به دانیار، ژرف‌ترین، حقیقی‌ترین و برجسته‌ترین لایه هویت او را آشکار می‌سازد. آشنایی با دانیار، هویتی نو در درون او شکل می‌دهد که عمیق‌ترین و واقعی‌ترین جنبه‌های وجودی‌اش را نمایان می‌کند. برای نخستین بار طعم عشق حقیقی را می‌چشد و این احساس بی‌نهایت او را دگرگون می‌کند. جذب‌ه‌اش به نغمه‌های دانیار، شادی‌های ناشی از لحظاتی که در کنار او می‌گذرانند، شور و هیجان درونی و ظرفیت محبتش به وضوح آشکار می‌شود.

عشق جمیله به دانیار نقطه عطفی در زندگی‌اش است که علی‌رغم تمامی فشارهای اجتماعی و محدودیت‌های موجود، انتخاب این عشق شجاعت و اعتماد به نفس او را به رخ می‌کشد. عشق برای جمیله تنها یک پیوند عاطفی نیست، بلکه ابزاری است برای به چالش کشیدن قیدوبندهای اجتماعی.

ترک روستا و آغاز زندگی مشترک با دانیار نه به معنای فرار از گذشته، بلکه فضایی است که در آن جمیله به جستجوی هویت جدید خود پرداخته و در این فرآیند، به خودشناسی عمیق‌تری دست می‌یابد. هویت عاشقانه جمیله، هویتی است که از تمامی هویت‌های دیگر او برجسته‌تر می‌شود، زیرا این هویت از درون و از جوهره وجودی‌اش سرچشمه می‌گیرد، درحالی‌که هویت‌های دیگر بیشتر هویت‌هایی اجتماعی یا وابسته به گذشته او هستند، درحالی‌که هویت عاشقانه، محصول یک فرآیند درونی و کشف عمیق‌تری از خود است.

جمیله، تداعی گر عصیان، عشق و آزادی

جمیله داستانی است درباره‌ی یافتن خود و رسیدن به آزادی از طریق عشق. با این حال، این عشق تنها یک ارتباط رمانتیک نیست بلکه راهی است برای به چالش کشیدن جامعه. انتخاب عشق توسط جمیله نمادی است از تلاش او برای رسیدن به حقیقت خود به عنوان یک فرد.

در طول رمان، تم‌های عشق و آزادی به‌طور هم‌زمان و موازی در هم می‌آمیزند. عشق جمیله هم نتیجه‌ای است از جستجوی آزادی‌اش و هم آغاز آن. در این چارچوب، داستان جمیله تنها یک داستان عاشقانه فردی نیست؛ بلکه داستان مبارزه‌ای است که یک زن برای مقابله با هنجارهای اجتماعی دارد.

جمیله، تنها یک زن از روستاهای قرقیزستان نیست؛ او نمادی است از تمام زنانی که در جستجوی عشق، آزادی و هویت هستند. داستان او تجربه‌ای انسانی و جهانی را بازتاب می‌دهد. چنگیز آیت‌ماتوف، با خلق شخصیت جمیله، به‌دقت و عمیقاً، مبارزه فردی انسان در برابر جامعه را بررسی کرده است.

بلا تکلیفی ناشی از جنگ، نبود شوهر و عشق ممنوعه، روان جمیله را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد و او در کشاکش میان عشق و آزادی و درنبردی درونی میان ارزش‌های سنتی و خواسته‌های فردی‌اش، گرفتار شده است. عشق جمیله به دانیار برای او هم‌رهایی و هم‌یک‌بار سنگین است. این عشق ممنوعه، آرزوی آزادی او را تحقق می‌بخشد اما در عین حال موجب طرد او از جامعه می‌شود.

در نهایت، جمیله با خلق ساختاری چندلایه از هویت زنانه و مبارزه‌ای فردی در برابر هنجارهای اجتماعی، به طرز ماهرانه‌ای درک پیچیده‌ای از زندگی یک زن را به تصویر می‌کشد. داستان جمیله درحالی‌که هر مرحله از زندگی یک زن را مطرح می‌کند، رد پای فراموش‌نشده‌ی در ذهن خواننده به‌جا می‌گذارد. این رمان یک شاهکار ادبی است که تم‌های جهانی همچون هویت، زنانگی، آزادی، سنت و مدرنیته و عشق را بررسی کرده و از طریق شخصیت جمیله به خواننده منتقل می‌کند.

Kitab Tanıtımı

Əli və Nino - Qurban Səidin 1937-ci ildə nəşr olunmuş məşhur romanıdır. Bu əsər Azərbaycanlı müsəlman gənc Əli Xan Şirvanşir və gürcü xristian qızı Nino Kipiani arasında baş verən dramatik sevgi hekayəsindən bəhs edir. Roman təkcə romantik bir hekayə deyil, həm də 20-ci əsrin əvvəllərində Qafqazın siyasi və mədəni mənzərəsini əks etdirir.

Əsərdə Şərq və Qərb dünyalarının toqquşması, Bakı şəhərinin kosmopolit həyatı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulması və Birinci Dünya Müharibəsinin təsirləri kimi mühüm mövzular işıqlandırılır. Əli ilə Nino arasındakı sevgi həm onların fərqli dünyagörüşləri, həm də tarixi hadisələr fonunda çətin sınaqlardan keçir.

Müəllif Qurban Səid təxəllüsü ilə yazsa da, onun kimliyi uzun illər mübahisəli olub. Ən çox ehtimal edilən versiyaya görə, romanın müəllifi Lev Nussimbaum adlı yəhudi əsilli yazıçı olub. Bu roman Azərbaycan ədəbiyyatının və dünya klassikasının mühüm nümunələrindən biri sayılır və bir çox dillərə tərcümə edilib. 2016-cı ildə romanın əsasında eyniadlı film də çəkilməmişdir.

Azərbaycan Milli DİRANİŞ Təşkilatı

www.diranish.com

www.araznews.org